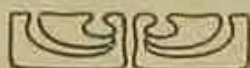

93
Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros Skyriaus leidinys.

Laikinasis Rikiuotės Statutas

KAUNAS
1919.

Kaunas, Lietuvos Valstybės Spaustuvė.

46

Originalė parašyta: Tvirtinu. Krašto
Apsaugos Ministeris
Karūninkas Velykis.

Del kariškių savarankumo.

Lietuvos žmonės gali būti laisvi ir ramiai savo darbus dirbti tik savo tvirtą kariuomenę turėdami.

Kariuomenė gali būti tik tada tvirta ir galinga, kai joje bus geležinė drausmė ir pavyzdinčiausia tvarka. Todėl kiekvienas kariškis privalo griežtai daryti tai, kas jam jo vyresnybės įsakyta.

Kad geriausiai vyresnybės įsakymus vykdytų, kiekvienam kariškiui reikia būti savarankiu ir reikale, nelaukiant vyresnybės įsakymų, mokėti pačiam padaryti taip, kaip tarnybos reikalams yra tinkamiausia. Tik taip kariškiams savo pareigas einant, galima kovą laimėti ir galutinai priešą nuveikti.

Kiekvienas kariškis, statuto pagrindų besilaikydamas, visomet gali savo iniciatyvą parodyti, tačiau griežčiausiai draudžiama savo nustatytas formas daryti nuolatinėmis ir pavaldiniams visomet priverstinomis.

Kareivius lavinant labiausiai atsižiuūrima į tai, kad jie būtų kuogeriausiai karan prirengti. Taigi kareivius labiausiai mokinama savistoviai veikti, gerai šaudyti po

43600

viena, prisitaikinti prie vietos, apsi-
kasti ir apskritai pratinti prie visų veiksmų lau-
kuose dieną ir ypač naktį.

Ypatingai atsižiūrima i vieno mokymą, kad iš
kareivių išdirbus savistovius mūsų veikėjus.

Tik laukuose kareiviai ir jų vadai gali būti
gerai karan rengiami.

Vienas svarbiausių mokymo darbų, tai sar-
gybos tarnyba lauke ir orientavimos
naktį.

Kariuomenei privaloma skiepyti griežtumo ir
ypač antpuolių dvasia. Kiekvienas kareivis turi
žinoti, kad antpuolis varžo priešo iniciatyvą slė-
gia jo dvasią ir verčia jį daryti ne taip, kaip jam
patinka, bet kaip mums.

Rikiuotės ir jų valdymas.

§ 1. Rikiuote vadinasi tam tikras žmonių su-
statymas bendriems judesiams ir veiksams.

Pastaba. Tvarka vadinasi yvairių ri-
kiočių bendriems veiksams suderinimas,
vienam viršininkui vadovaujant.

§ 2. Rikiuotė, kurios žmonės pastatyti vie-
nas prie kito, vienos linės tiesumu, vadinasi eilė.

§ 3. Rikiuotės galai vadinasi sparnais:
dešinysis ir kairysis. Sparnų pavadinimai
rikiuotės sukiniuose nemainoma.

§ 4. Jei žmonės atsukti priešakin, turėdami
kairįjį sparną iš kairės, dešinįjį iš dešinės, tai
priešakinė rikiuotės pusė vadinasi frontu.

§ 5. Dvieilėje rikiuotėje žmonės antros eilės
stovi viename žingsnyje užpakalyje pirmos eilės
žmonių.

Eilės vadinasi pirmoji ir antroji; tie pavadinimai rikiuoties sukiniuose nomainoma. Mažiau keturių žmonių visumet rikiuojasi vienon eilėn.

§ 6. Du žmogų, stovintieji užpakalyje vienas kitam, sudaro pilną gretą. Jeigu užpakalyj pirmos eilės ne stovi žmogus antroje eilėje, tai tokia greta vadinasi nepilna.

Jeigu pirmos eilės žmogus išeina iš rikiuotės, jo vietą užima antros eilės žmogus, stovintis užpakalyje išėjusio iš rikiuotės. Jeigu iš rikiuotės išeina greta, tai tada rikiuotė tankina į lyginimo pusę.

Rikiuotei aplink pasisukus, nepilnosios gretos žmogus pereina į tą eilę, kuri priešakin pasisukusi.

§ 7. Kaip dvieilė, taip ir vieneilė rikiuotė būna tankinė, retinė ir skleistinė. Tankinėj rikiuotėje žmonės kiekvienoje eilėje stovi vienas nuo kito delno platumu tarp alkunių. Retinėj rikiuotėj terpekliai tarp žmonių esti žingsnio didumo, arba kiek bus įsakyta. Skleistinėje rikiuotėje žmonės sustoja tokio didumo terpekliais, kaip įsakymu nurodyta.

§ 8. Tankinė (retinė) rikiuotė vienoje nepertraukiamoje linėje vadinasi ištiesta rikiuote

§ 9. Tankinės (retinės) rikiuotės dalys, stovinčios už kita kitos sudaro vorą. Voros dalis, stovinti priešakyje, vadinasi voros galva, užpakalyje—uodega. Tolumas tarp pirmosios eilės priešakinės dalies ir pirmosios eilės užpakalinės dalies, vadinasi distancija. Tolumas nuo dalies galvos ligi uodegos vadinasi voros giluma.

§ 10. Kiekvienoje rikiuotėje reikia laikytis atsidėjus ir ramiai; be pavelijimo niekas neturi teisės iš savo vietos rikiuotėje pasišalinti. Tankinėje rikiuotėje reikia nejudėti ir žiūrėti tiesiog; einant pirmyn žengti sutariamai ir lygiuotis li-

4705

nėje ir gretose; retinėje rikiuotėje eiti sutariamai ir kaip reikiant lygiuotis, tik įsakymą gavus. Skleistinėje rikiuotėje visi kariškiai elgiasi savystoviai tiek, kiek šio statuto nurodymai jiems tai leidžia.

§ 11. Visi judesiai ir veiksmai rikiuotėje vykdomi viršininkui kamandojant, įsakant arba sutartuoju ženklu liepiant.

§ 12. Kamanda susidaro iš ruošiamosios ir vykdomosios kamandų; ruošiamoji kamanda tariama aiškiai ir tęsiamai; vykdomoji gi tariama garsiai, trumpai ir energingai. Balsas taikinti su rikiuotės didumu.

§ 13. Viršininkas įsako balsu, telefonu, per adjutantus, siunčiamuosius, per šiaulių grandinę ir t.t. Paprastai įsakoma išilgai grandinės linės, šiaulys šiauliui; žygio rikiuotės viršininko įsakymas eina vorà, nuo žmogaus žmogui. Liepiant visumet reikia sakyti trumpai, energingai ir nurodant, kas būtinai reikia padaryti:

§ 14. Sutartini ženklai esti šie:

a) Kad atkreipus į save atidą: iškelti aukštyną šautuvą, kardą ar tik ranką.

b) Įsakyti daliai žingine eiti — mostelėti ranka (kardu, šautuvu) ton pusėn, kur reikia eiti.

c) Įsakyti bėgte bėgti — kelis kartus smarkiai reikalingon kryptin mostelėti.

d) Sustabdyti dalį: iškelti ranką ir staiga ją nuleisti.

e) Nurodyti naują kryptį — ištiesti ranką (kardą, šautuvą ir tt) naujon kryptin.

g) Ištiesti rikiuotę — išskleisti abi ranki į abi pusi.

i) Kad rikiuotę išskleidus — padaryti ran-

48
komis tą patį ženklą, tik kelis kartus ir smarkiau.

k) Įsakyti gulk — mostelėti kelis kartus ranka žemyn.

l) Surinkti dalį — sukti iškelta virš galvos ranką (kepūrę, šautuvą ir tt).

Tačiau yra tai tik bendri, labiausiai variojami, sutartini ženklai; visų ženklų, kuriuos prisieina vartoti, statutas nenurodo.

Trimito signalai bėgte ir rinkimas liečiasi visų žmonių, kiti gi signalai — viršininkų kurie tuoju ir įsako žmonėms, kas reikia.

Kad šaudymą sustabdžius švilpiama.

48 05

I. PRADŽIOS MOKSLAS.

Vieno mokymas.

§ 15. Vieno mokymas turi būti labai rūpes-
tingai ir didžiausiu atsižiūrėjimu vedamas.
Geras vieno mokymas yra tvirčiausiu pamatu vi-
sos kariuomenės. Kariuomenė gali būti gera tik
iš gerai skiriam išmokytų kareivių.

Kiekviename atsitikime reikalinga kareivi
skiriam mokyti, jam karišką ir ypač antpuolių
dvasią skiepyti: ar tai kareivinėje (kazarmėje), ar
lauke, apkasuose. Ypač atsižiūrima į kareivio iš-
vaizdą, tvarką ir kaip jis vienas tarnybą eidamas,
(sargyboje, grandyje, sekant ir t.t.) savo pareigas
vykdo.

Klaida, padaryta vieno mokyme, paskui labai
sunkiai atitaisoma.

Mokinti reikia kantriai, nešiurkščiai ir pavyz-
džiais parodant, kas reikia. Klaidas taisyti ener-
gingai, griežtai, bet neįžeidžiant žmogaus.
Rankomis kareivi taisyti griežčiausiai draudžiama.

Kareivis mokinama visame kame veikti
griežtai ir energingai, kad tuo būdu patai-
sius mūsų žmonių, ypač sodiečių, lėtuma.

Ypatinga dėmė turi būti atkreipiama į tai,
kad įpratinus kareivi savistoviai veikti lauke, ypač

48

gi grandyje, antpuolin einant. Kareivis privalo mokėti greit ir vikriai prisitaikinti prie vietos, apsikasti, bėgti grandinėje priešą puolant ir t.t.

Stovėjimas be šautuvo.

§ 16. Rikiuotėje reikia stovėti tiesiai, neišštemptus; kulnis laikyti suglaudus, kojų priešakius išskėtus per pado platumą fronto linėje; kelius ištiestus, bet neištemptus; krūtinę truputį pakelti ir visu kūnu truputį pasvirus pirmyn, įtraukus pilvą, bet ne susilenkus; pečius laikyti lygiai; rankas laisvai nuleisti, kad jos būtų delnais atsuktos vidun per vidurį šlaunies; pirštams leisti lengvai susilenkti; galvą laikyti aukštai ir tiesiai, ne iškišant smakro; žiūrėti tiesiai prieš save.

Norint, kad kareivis taisyklingai stovėtų, kamandojama **stokis!**

§ 17. Kamandojant garbei: Pagarba **dešinèn (kairèn)**, greit pasukti galvą į pažymėtąją pusę, truputį pakeliant smakrą, žiūrėti tiesiai į sveikinamąjį asmenį ir lydėti jį akimis, bet galvą sukant, o ne žvairuojant. Šiaip gi stovėti taip, kaip nurodyta § 16. Sveikinamajam asmeniui praėjus 4 žingsniai nuo kareivio į šalį arba sulig kokios nors naujos komandos, kareivis vėl galvą greit pasuka tiesiog.

§ 18. Kamandojant **gulk** pasisukti kairės kojos pirštų galais pusiau sukiniu ($\frac{1}{8}$ d. rato) dešinèn, ir žengus dešiniąja koja pusę žingsnio pirmyn, greit nusileisti ant kairiojo kelio ir kairiąja ranka remiantis, gulti kairiuoju šonu naujoje kryptyje ir alkune pasiremti. Vienokio galvos ir kojų padėjimo ne reikalaujama.

Kamandojant **kelk** greitai atsikelti ir atsikėlus taisyklingai stovėti.

4900

§ 19. Kamandojant **laisvai** stovėti neišsitempus ir pasilikti tame stovyje, kuriame kamanda užtiko.

Kamandojant **pasitaisyk**, — nenuėjus iš savo vietos ir stovint laisvai, galima apsižiūrėti, ar tvarkoje drabužiai ir amunicija. Jeigu reikia, tai galima kreiptis į artimiausį savo viršininką, prašant jo leidimo išeiti iš rikiuotės.

Kamandojant **ramiai** reikia tuojau atsistoti taip, kaip stovėta prieš kamandą laisvai ar pasitaisyk ir kaip to reikalauja šio statuto § 19. Tas pats yra daroma esant ir kokiai nors kitai ruošiamajai kamandai, jeigu prieš tai buvo kamanda laisvai arba pasitaisyk.

§ 20. Kamanda: **mal dai, ke pur è s šalin!** dešiniąja ranka nusiimti kepurę ir paimti ją kairėn, dešiniąja gi laisvai nuleisti.

Kepurė laikoma laisvai nuleista ranka už kraštų, ženkleliu priešakin ir viršėiu nuo savęs.

Kamanda **u ž s i- d è k** — užsidėti kepurę ir nuleisti, kaip reikiant, rankos.

Sukiniai.

§ 21. Sukiniai vykdomi kamandojant:

- 1) **De ši- n è n!**
- 2) **K ai- r è n!**
- 3) **P usiau de ši- n è n!**
- 4) **P usiau kai- r è n!**
- 5) **Ap- link!**

Sukiniai **aplink** ($\frac{1}{2}$ rato į kairiosios rankos šalį), **kairėn** ($\frac{1}{4}$ d. rato) ir **pusiau kairėn** ($\frac{1}{8}$ rato) vykdyti kairiąja kulnimi ir dešinėsios kojos pirštais; sukiniai **dešinėn** ir **pusiau dešinėn** vykdomi dešiniąja kulnimi ir kairiuoju priešakiu. Sukinius vykdam, laikyti taisyklingą kūno padėjimą, nesilankstant.

50

Pasišukus, koją atsilikusiąją užpakalyj, pristatyti žingsnio taktu.

Judėsiai.

§ 22. Judėsiai vykdomi žingsniu ar bėgte.

§ 23. Judėsiai žingsniu vykdomi kamanda **Žengte marš!** Ta kamanda kūną pasvirti truputi pirmyn, bet laikant tokį padėjimą, kaip vietoje, laisvai iškelti kairiąją koją pirmyn, nesulenkus jos per daug kelyje ir laikant pėdą kaip galint gorizontaliai. Pakui greit ant jos visa pėda atsistoti ir kartu pakelti dešiniąją koją ir stoti ant jos, prisilaikant tų pačių nurodymų, kaip ir del kairiosios kojos. Ir taip eiti toliau. Rankoms, pradedant nuo pečių, leisti laisvai šalia kūno judėti, lenkiant jas alkunėse taip, kad delnai keltųsi ne aukščiau diržo; pirštams leisti laisvai susilenkti.

§ 24. Normalis žinginės greitumas maž daug 120 žingsnių per minutę. Didumas žingsnio apie $\frac{2}{3}$ metro.

§ 25. Sukiniai žinginėje vykdomi tomis pačiomis kamandomis, kaip ir vietoje, bet prisilaikant šių nurodymų:

a) Sukiniui dešinėn ir pusiau dešinėn vykdomąją kamandą tarti, kai dešinioji koja statoma žemėn. Ta kamanda žengiama kairiąją koją dar vieną žingsnį ir, besisukant ant tos kojos pirštų, iškelti kartu naujoje kryptyje ir dešiniąją koją ir eiti toliau.

b) Sukiniui kairėn ir pusiau kairėn vykdomąją kamandą tarti statant kairiąją koją žemėn; natįgi sukinį vykdyti ant dešinėsios kojos pirštų.

c) Sukiniui aplink kamandojama **Aplink** (tęsiamai) **marš!**

5005

Kamandą **marš** tarti, kai dešinioji koja žemėn statoma. Ta kamanda žengti dar vieną žingsnį kairiąja koja, paskui žengti dešiniąja koja pusę žingsnio pirmyn, pastačius ją šiek tiek kairėn nuo kairiosios kojos, pasisukti ant abiejų kojų pirštų ir eiti iš kairiosios kojos.

§ 26. Judesiui bėgte kamandojama bėgte (tęsiamai) **marš!**

§ 27. Judesyje Bėgte bėgant sukiniai vykdomi be atskirų taisyklių nurodytomis žinginės kamandomis.

§ 28. Judesio sustabdymui kamandojama: eilė **stok!**

Žingine einant vykdomąja kamanda tariama statant koja žemėn. Po tos kamandos kita koja padaryti dar vieną žingsnį ir paskui pristatyti prie jos antrą koja.

§ 29. Kamanda **vietoje** žingsnį daryti pakeičiant ir statant kojas žingsnio taktu. Judesiui toliau vykdyti kamandojama **tiesiog!**

§ 30. Kad ne bėgte bėgti, bet žingine eiti ir atpenč kamandojama, kaip nurodyta §§ 23 ir 27.

Stovėjimas su šautuvu.

§ 31. Stovėjimo su šautuvu taisyklės tos pačios, kaip ir be šautuvo (§§ 16, 17 ir 19).

§ 32. Šautuvą žemėn laikyti dešinioje rankoje prie kojos, šautuvo diržu priešakin taip, kad apsodo buožė stovėtų ant žemės ir būtų priglausta prie dešinėsios kojos, siaurasis gi buožės kampas, kad būtų kojų priešakių linėje. Dešiniąją ranką nuleisti laisvai, apkabinus tūtą didžiuoju pirštu, kitus-gi padėti skersai lovelio.

§ 33. Kamanda **gulk** daryti taip, kaip nurodyta § 18. Gulant atsargiai pasidėti šautuvą išilgai kūno, tūta ant sulenktos kairės rankos,

51
laikant šautuvą dešiniąja ranka už tą vietą, kur ranka būva stovint. Kamandojant **kelk** pastatyti šautuvą stačiai ir atsikelti.

Saudymas.

§ 34. Kareivi reikia išmokyti ginklą užtaisyti kiekviename atsitikime ir padėjime: stovint, klupščiom, gulom, dieną ir naktį, o taip pat ir einant. Nėra reikalo mokyti kareivius būtinai vienodai šautuvą užtaisyti. Kad tik užtaisytu greit ir gerai.

Ypač domė atkreipiama į tai, kad kareivis įprastu gerai taikinio tolumą numanyti ir savi-stoviai kiekvieną vietą geresniam šaudymui išnaudoti.

Kareivis pratinama pačiam rūpintis, kad su šautuvu nelaimingu atsitikimų nebūtų.

Kad šautuvas nesigadintų, griežtai draudžiama mokyti šaudyti be šovinių.

§ 35. Salvomis šaudymui pradėti kamandojama:

1) dešinèn, kairèn (jei reikia) į tokį-tokį taikinį.

2) klupščiom, gulom, stačiom (jei reikia).

3) **šaudyk eile!**

4) **14** (taikiklio aukštis).

5) **eilė — šauk!**

3-iaja kamanda pasirengti šaudyti ir užtaisyti; 4-ąja—pastatyti taikiklį; kamandojant **eilė**—prisitaikyti į nurodytąjį taikinį; kamanda **šauk**—šauti; paskui vėl tuoju užtaisyti šautuvą šovimui.

P a s t a b a. Garbei šaudyti kamandojama:

5 105

1) šaudykeile!

2) aukštyn!

3) eilėšauk!

Kamandojant garbei šaudyti kamanda: eilė šautuvo tūtą pakelti aukštyn taip, kad kairioji ranka būtų sulig akių aukštumo.

§ 36. Jeigu taikiny s nepakeistas toliau šaudant kamandoja tik **eilė šauk** (§ 35).

Jei šiauliui reikia pakeisti padėjimas, kamandoja: **gulom, stačiom, klupščiom**; taikiklio aukščiui pakeisti kamandoja, pavyzdžiui, **16**.

§ 37. Atskirais šūviais šaudoma tomis pačiomis kamandomis, kaip ir salva, tik vieton kamandos eilė šauk kamandofi: **Retai (tankiai po tiek ir tiek šovinių arba apkabų) pradėk!**

Kad pradėjus šaudyti salva, pirmiau reikia įsakymu ar švilpimu sustabdyti atskirų šovinių šaudymą.

§ 38. Šaudymui sustabdyti paduodama kamanda: **gaiduką** arba **išimk šovinius**.

Pirmoji kamanda duodama laikinai šaudymui sustabdyti, antroji gi — jei daugiau nemanoma šaudyti.

Sustabdžius šaudymą gulom arba klupščiom šiauliai ligi kamandai **kelk** pasilieka tame pačiame padėjime, kaip ir šaudant.

Veiksmai šautuvu.

§ 39. Šautuvo veiksmus vykdyti greit, smarkiai, ne daužant šautuvo ir prisilaikant žingsnio takto.

§ 40. Šautuvas nuo žemės ant rankos imama vienu sykiu, kamandojant **į r a n - k a s!** Ta kamanda pasisukti pusiau sukinio dešinėn, laikant galvą tiesiai ir ne pristatant kairiosios kojos,

paskui vykriai iškelti tą koją pusiau žingsnio pirmyn, stojant ja tiesiai prieš dešinėsios kojos užkulnį. Kartu su tuo veiksmu šautuvą dešiniąja ranka mesti pirmyn, taikant durtuvu taip, kad jo galas prisieitų prieš kairiąją akį ir sulig kaklo aukštumo. Apkabinus abiem rankom šautuvą, laikyti jį loveliu žemyn. Kairiąja ranka laikyti šautuvą aukščiau žemesniojo žiedo ir iš šono; dešiniąja gi laikyti lovelio kaklelį prie dešinėsios kojos kirkšnies. Kūną laikyti tiesiai, ne sulenkiant kojų keliuose.

§ 41. Nuo rankos žemėn šautuvas imama vienu sykiu kamanda **žemėn!**

Šia kamanda pasisukti dešinėsios kojos kulnimi ir stoti tame pačiame padėjime, kaip pirmiau, bet tuo pačiu laiku gaudant šautuvą dešiniąja ranka aukščiau taikiklio ir nuleisti šautuvą žemėn.

§ 42. Nuo žemės ant peties šautuvas imama dvejais sykais kamanda ant pe - ties! Pirmuoju (viens) sykiu šautuvą dešiniąja ranka perkelti prie kairiojo šono, kreipiant šautuvą tūta priešakin ir laikant ranka aukščiau taikiklio; tuo pačiu laiku kairiąja ranka pagriebti buožę iš apačios taip, kad buožės užpakalis būtų ant delno, didysis gi pirštas būtų iš priešakio, kitų gi pirštų galai — iš dešinėsės buožės šalies. Šautuvą laikyti stačiu priešais kairiąją petį, glaudžiant aštrųjį apsodo buožės kampą prie kairiosios kojos šlaunies iš priešakio.

Antruoju sykiu (du), pastūmėjus išlengva dešiniąja ranka šautuvą prie peties, padėti šautuvą loveliu ant kairiojo peties, keliant kairiąja ranka buožę taip, kad ranka būtų truputį žemiau alkunės; drauge dešiniąją ranką perkelti į savo vietą. Šautuvą laikyti buožė prieš petį, bet nepalenkiant jo prie krutinės ir neatlenkiant nuo jos. Kairiąją ranką nuo peties ligi alkunės laisvai nuleisti.

5205

§ 43. Nuo peties žemėn šautuvas imama trimis sykais kamanda **ž e - m ė n !** Pirmuoju sykiu (v i e n s) pastatyti šautuvas taip, kaip nurodyta § 42, pagavus šautuvą dešiniąja ranka aukščiau taikiklio.

Antruoju sykiu (d u) pa'eisti šautuvą iš kairiosios rankos, dešiniąja gi perkelti jį šalia kūno prie dešinėsios kojos ir, laikant šautuvą kairiąja ranka diržo aukštume, pridėti jį prie dešinėsios kojos taip, kad buožė aštriuoju kampu būtų vienoj linėj su batų priešakiu, bet nesiliečiant žemės.

Trečiuoju sykiu (t r i s) perkelti kairiąją ranką į savo vietą, o dešiniąją išlengva pastatyti šautuvą žemėn.

§ 44. Kamandojant garbei: P a g a r b a **d e š i n ė n (k a i r ė n)** daryti taip, kaip nurodyta § 16, šautuvą gi laikyti taip, kaip § 31.

§ 45. Kamandojant š a u t u v ą **pasikabink**, paimti šautuvą žemėn, jeigu jis kitoniškai buvo laikomas, atleisti šautuvo diržą ir prakišus dešiniąją ranką tarp diržo ir lovelio, pasikabinti šautuvą ant dešiniojo peties, vamzdžio galu aukštyn ir tūta užpakalin; paskui kairiąją ranką perkelti į savo vietą, o dešiniąją, laisvai nuleista, prilaikyti buožę, kaip patogiau.

Nusiimti šautuvą nuo diržo kamandojama: **nusikabink**. Ta kamanda nusikabinti šautuvas nuo peties, suveržti šautuvo diržą ir paimti šautuvą žemėn.

Sukiniai ir judesiai su šautuvu.

§ 46. Sukiniai su šautuvu vykdomi tomis pačiomis taisyklėmis ir kamandomis, kaip ir be šautuvo. Sukiniuose su šautuvu prie kojos, ruošiamąja kamanda šautuvą truputį aukštyn pakelti, priartinus vamzdžio galą prie peties ir padarius

sukinį, koją pristatant išlengva šautuvą nuleisti žemėn.

§ 47. Šautuvo padėjimas judesyje nurodoma kamanda prieš judesį, arba pačiame judesyje.

§ 48. Kamandos: **šautuvą pasikabink** ir **nusikabink** kamandojama tik sustojus. Kamanda **stok**—sustoti, pristatyti koją ir jei šautuvas buvo ant peties, paimti jį žemėn.

§ 49. Einant, ranka leidžiama paprastam laisvam judesiui. Jei šautuvas prie kojos, tai judesyje jį truputį pakelti, kaip ir sukiniuose.

§ 50 Kamanda **laisvai**, eiti laisvai neatsižiūrint į nurodymus § 23, bet šautuvą paliekant padėjime, kuriame jis buvo ligi kamandos.

Kamanda **pasitaisyk** — laisvai einant, pasitaisyti drabužius ir apsišarvavimą, šautuvą pasiimti, kaip patogiau, jei reikia, tai galima kreiptis prie savo artimiausio viršininko, prašant leisti išeiti iš rikiuotės.

Kamanda **ramiai**, eiti kaip reikalauja § 23, paėmus šautuvą taip, kaip jis buvo ligi kamandos **pasitaisyk**.

Veiksmai su granatomis.

§ 51. Kareiviai išmokinami gerai be jokio pavojaus su rankų granatomis apsieiti ir jas tiksliai vartoti. Svarbu, kad kareivis mokėtų drauge ir granata ir šautuvu veikti.

Kad kova granatomis būtų pasekminga, kareiviai būtinai turi mokėti gerai pataikyti, toli ir greit mesti

§ 52. Mokinimas pradedama granatą rodant. Rodoma yvairių rūšių granatos, labiausia gi, kaip jos sudarytos ir kaip veikia pintis, aiškina pistono ir sprogstamosios medžiagos ypatybės, gerai mokinama granatą užtaisyti, pavyz-

5300

džiais rodoma, kaip reikia ją nešioti ir saugoti. Juo daugiau granatų rūšių bus parodyta — juo geriau.

Mokinama mėtyti mokinimo ir silpnomis granatomis. Užtaisytomis granatomis ima mėtyti tik tada, kai žmonės bus gerai įpratę mėtyti mokinimo granatas.

§ 53. Kad ilgąją granatą metus, reikia tvirtai paimti už plonesnės granatos koto vietos. Apvali granata mėtoma tvirtai visu delnu ją pintimi aukštyn paėmus. Kad metus ilgąją granatą stovint arba klupsčiom, ji truputį žemyn nuleista ir alkunėje sulenkta ranka laikoma.

Granatos galvelė esti atkišta nuo šono įstryžai prie jo. Gulom granata mėtoma ištiesus ranką pirmyn.

§ 54. Metimas stovint. Kareivis atsi- stoja, kaip šaudyti. Atsukęs granatos atsaigos danktelį, jis griebia, kaip jam geriau tinka, virvelės sagutę ir įsižiūri į taikinį. Paskui smarkiai patraukia virvelę ir užsimojęs, kaip jam patogiau, meta kiek galėdamas smarkiau į taikinį.

§ 55. Klupsčiom mėtoma taip, kaip stovint.

§ 56. Metimas gulom. Granata nukabinama gulint. Kad metus—reikia truputį prisikelti. Tačiau kareivis metimui prisikelia tik pačiam trumpam laikui, kad neduoti priešui geresnės progos taikinti. Gulint skersai į priešą—mėtyti geriau.

§ 57. Bėgant mėtoma taip, kaip patogiau, išnaudojant tam reikalui kūno judesius.

§ 58. Kad granata geriau veiktų, geriau ją į priešą mesti smarkiai aukštyn išmetant.

§ 59. Metęs granatą, kareivis tuojau slepiasi (atsigula), kol skeveldrų lėkimo pavojus pereis. Apskritai, prieš mesiant granatą, kareivis pirmiau įžiūri vietą, kur galėtų pasislėpti.

§ 60. Svarbu mokyti kareivius mėtyti granatas toliausia ir apibrėžton vieton. Mėtant reikia taip pat ir su vėjo veikimu skaitytis. Todėl reikalinga kareivius dažnai mokyti mėtyti vėjui pučiant.

§ 61. Taip pat svarbu išmokyti kareivius mėtyti granatas į apkasus per vielų tvorų viršų. Mokinama mėtyti iš apkasų, iš granatų duobių, iš lauko ir t.t.

§ 62. Kareiviai mokinama mėtyti į langus, šaudymo angas, broniruotus automobilius ir t.t. Taip pat svarbu išmokyti mėtyti į tą pačią vietą iš įvairaus tolumo.

§ 63. Mėtant į taikinį kareiviai mokinama greit taikinį pamatyti ir vikriai į jį prisitaikinti. Granata mėtoma taip, kad ji sprogtų čia pat prie taikinio. Nėra reikalo būtinai į patį taikinį pa-
taikyti

§ 64. Sykiu mokinama saugotis nuo priešo granatų, o taip pat atgal mesti priešo granatas.

§ 65. Kad geriau išmokinus sykiu granatą ir šautuvą vartoti, vienas žmogus, padėkime, meta duobėn ar apkasan granatą, kitas gi pasirengęs, priešui pasirodžius, tuojuo jį šauti. Tačiau tai gali daryti ir vienas žmogus: jis visumet laiko šautuvą šauti prirengtą ir metęs granatą, tuojuo už jo griebia ir taiko priešo pusėn.

§ 66. Mokymas eina įvairiose sąlygose: diena, naktį, lygumose, kalnuotoje vietoje, miške, lengvai ir sunkiai apsišarvojus ir t.t.

Eilės mokymas.

Eilės rikiavimas ir skaičiavimas.

§ 67. Žmonės eilėn stoja taip, kad tarpekliai tarp jų būtų, kaip nurodyta § 7 ir pagal ūgį nuo dešiniojo sparno į kairįjį; kiekvienas stoja, kaip

5405

nurodyta vieno mokyme, ir taip, kad kojų priešakiai pas visus būtų vienoje tiesioje linėje.

Eilei pastatyti kamandoja: **Eilė stokis!**

§ 68. Jei reikia žmonės į dvi eili sustatyti, tai jie išsiskaičiuoja iš dešinės kairėn **Pirmaisiais ir antraisiais**.

Tas išsiskaičiavimas vykdomas kamanda: **Pirmais, antrais išsiskaičiuok!**

Tardamas savo numerį kiekvienas pirmiau stovintis pasuka galvą į antrąjį.

Tokiu pat būdu vykdomas žmonių išsiskaičiavimas bendrame susiskaityme eilėje, kamandojant **Paeiliui išsiskaičiuok!**

§ 69. Kamandojant pagerbti pagarba **dešinėn, (kai-rėn)** žmonės padarę kaip nurodyta vieno mokyme § 17, galvas atsuka tiesiog, tik užgirdę ruošiamąją kamandą arba kiekvienas kareivis pasuka galvą tiesiog, kada sveikinamasis asmuo nueina nuo jo į šalį už 4 žingsnių.

§ 70. Kamandomis **gulk, kelk** vykdoma tas pats, kaip ir vieno mokyme.

§ 71. Kamandomis **laisvai** ir **pasitaisyk** žmonės elgiasi kaip nurodyta § 19.

Eilės lygiavimas.

§ 72. Kaip vietoje, taip ir laike judesio laikyti lygiavimą eilėje.

Jeigu kamanda nenurodyta kurion pusėn lygiuoti, tai visumet lygiuotis į dešinią sparną.

§ 73. Norint išlyginti stovinčią vietoje eilę, kamandoja:

1) **Lygiuok!**

2) **Ramiai!**

Pirmąją kamanda vamzdžio galą palenkti prie dešiniojo peties, galvas pasukti lygiavimo pusėn ir išsilyginti taip, kad kiekvienas matytų ketvirto

55

žmogaus krūtinę, skaitant save pirmuoju. Antrąją kamanda galvas pakreipti tiesiog ir šautuvą tūtas pastatyti, kaip prieš šią kamandą.

Sukiniai ir veiksmai šautuvu.

§ 74. Sukiniai ir veiksmai šautuvu vykdomi eilėje sulig taisyklių ir kamandų, nurodytų vieno mokyme (§§ 21 ir 39—49).

§ 75. Pusiau sukiniuose žmonės eilėse stoja taip, kad kiekvienam žmogui būtų matyti tik prieš jį stovinčio žmogaus galva, kuri ir užstoja toliau stovinčių galvas; sukiniuose gi dešinėn ir kairėn, žmonės stoja vienas kitam užpakalyje.

Retinimas, tankinimas ir rikiavimas dvieilėn.

§ 76. Eilės retinimas ir tankinimas gali būti daromas vietoje ir einant, nuo sparno ir nuo vidurio. Retinimas kairėn vykdyti pagal dešinio sparno žmogaus, dešinėn — pagal kairio sparno žmogaus, nuo vidurio gi — pagal žmogaus, esančio eilės viduryje. Taip pat ir tankinama. Šį judesį vykdyti greitesniu žingsniu.

Jei retinimui kamandoja be nurodyto terpeklio didumo, tai tada retinti vienas nuo kito ant žingsnio.

Jei reikia paimti didesnę terpekli, tai kamandoje nurodoma ant kiek žingsnių retinti.

§ 77. Retinimui vietoje kamandoja: Eilė kairėn (dešinėn, nuo vidurio) per.... žingsnių **retėk!**

Ta kamanda visiems, išskiriant žmogaus, pagal kurio daroma retinimas, pasisukti į nurodytą pusę ir besidairant nueiti tiek, kad būti vienas nuo kito viename žingsnyje, arba nuro-

5500

dytame žingsnių skaičiuje. Paskui kiekvienam atsistoti ir pasisukti į tą pusę, į kurią eilė frontu stovėjo ligi kamandos.

Lygiavimą vykdyti, kaip kamanda nurodyta (§ 72).

§ 78. Tankinimui eilės vietoje kamandoja: Eilė, dešinėn (kairėn, vidurinėn) **tankėk!**

Ta kamanda visiems, išskiriant žmogaus, kuriuo nurodyta tankinimas, pasisukti į kamanda nurodytą pusę ir pradėti judesį; kiekvienam priėjus prie jau stovinčio kareivio ant tokio to-lumo, kaip reikalinga tankinėje rikiuotėje, atsi-stoti ir pasisukti į tą pusę, į kurią frontas pir-miau buvo pasuktas.

§ 79. Retinimui ir tankinimui judesyje pa-duodama tos pačios kamandos, kaip ir vietoje; tikslai žmogui, pagal kurio daroma perrikiavimas, vykdomąja kamanda pradėti eiti po $1/2$ žingsnio, o kitiems žmonėms pasisukti pusiau sukinio de-šinėn, arba kairėn ir tęsiant judesį retintis arba tankintis, kaip įsakyta kamandoje.

Perėjus nurodytą terpeklį, kiekvienam pasi-sukti judesio linkmėn ir eiti pusiau žingsniu, lygiuojant į tą sparną (vidurį), į kurį buvo da-roma retinimas (tankinimas). Kai visi žmonės užims jiems nustatytas eilės linėje vietas, kaman-dojama: **Tiesiog**, kad eiti visu žingsniu.

§ 80. Dvieilės perrikiavimui kamandojama: Dvieilėn **rikiuok!**

Ta kamanda, jei eilė stovi vietoje, antrieji numerai kairiąja koja žengia žingsnį atgal ir, nepristatydami dešinėsios kojos, žengia žingsnį dešinėn, kad atsistojus pirmųjų numerų užpakalyje.

Vienon eilėn perrikiuoti kamandojama: Vie-non eilėn **rikiuok!**

Ta kamanda antrieji numerai žengia žingsnį kairėn ir, nepristatydami dešinėsios kojos, žengia

žingsnį pirmyn ir tuo būdu stoja pirmon eilėn. Dvieilėn judesyje rikiuojant antrieji numerai daro du žingsniu vietoje ir tada stoja užpakalin pirmųjų, o rikiuojant vienon eilėn, pirmieji numerai daro du žingsniu vietoj, antrieji gi tuotarpu įstoja pirmon eilėn.

Eilės judesiai.

§ 81. Eilės judesiams pirmyn, atgal, dešinėn kairėn ir pusiau sukiniu paduodama kamandos nurodytos vieno mokyme (§§ 23, 25, 26, 27).

Nurodymui, kur lygiuoti (jei reikia), paduodama kamanda: Lygiavimas dešinėn! (Kairėn, vidurin).

§ 82. Nurodant lygiavimą, nurodyti taip pat ir kryptį į koki nors tolimesnį ir įžymesnį daiktą, arba palei kelio ar linės, del ko paduodama kamanda: Į tokį ir tokį daiktą (arba palei tokį ir tokį daiktą), arba į mane, paskui manęs ir t.t.

Ta kamanda lygiavimo žmogus eina tiesiai į nurodytą daiktą ar viršininką, arba palei paskirtos linės ir t.t.; kiti gi žmonės lygiuojasi su juo.

Pusiau sukinio judesyje visi žmonės turi laikytis kaip nurodyta § 76.

§ 83. Kamanda **laisvai** eiti laisvai, bet visiems vienu žingsniu, tačiau laikant lygiavimą ir teisingą šautuvo padėjimą.

Kamanda **pasitaisyk** veikti kaip nurodyta vieno mokyme § 50 ir galima eiti ne vienu žingsniu, tačiau nepaliekant be viršininko leidimo savo vietos eilėje.

Kamanda **ramiai** tvirtai pritaikinti savo žingsnį prie žingsnio žmogaus, einančio lygiavimo sparne.

Krypties atmaina.

5605

§ 84. Eilės krypties atmaina vykdoma: a) eilės rikiavimu pasukus ją dešinėn, arba kairėn kamandomis: 1) Eilė rikiuok kairėn, dešinėn, 2) žengte (bėgte) **marš**) (einant ar bėgte tik **marš**).

Darant krypties atmainą vietoje, paskutine komanda visiems žmonėms, (išskiriant dešinio ar kairio sparno žmogaus) pasisukti pusiau sukiniio į rikiavimo šalį ir eiti (bėgti) trumpiausiu keliu ant naujos linės fronto, kur ir sustoti. Atmainant kryptį judesyje elgtis taip pat, bet sparno žmogui, kuriuo daromas rikiavimas, taip pat ir visiems žmonėms, išėjus ant rikiuotės linės, daryti žingsnį vietoje ligi komandos: **Tiesiog** arba **stok!**

Atmainant kryptį bėgant, sparniniam eiti visu žingsniu, prie kurio taikintis ir visiems žmonėms, išbėgusiems ant rikiuotės linės.

b) Eilės fronto į nurodytą daiktą keitimu, kas vykdoma kamandomis: 1) eilė į tokį ar tokį daiktą **dešinėn!** (**kairėn!**) 2) (bėgte) **lygiuok!**

Pirmąja komanda visiems eilės žmonėms pasisukti nurodyton kryptin; antrąja—greitai išbėgti ant naujos linės fronto, lygiuojant sukiniio pusėn.

Jei sukinyš vykdomas einant, tai dešiniojo (kairiojo) sparno žmogui antra komanda, o visiems kitiems žmonėms, jau naujo fronto linę lygiuojant, žengti vietoje ligi komandos: **tiesiog!** arba **stok!**

c) Eilės sukimu dešinėn arba kairėn kamandomis: 1) Eilė dešinės (kairės)—**sukimu**. 2) žengte **marš** (einant **marš**).

Komanda **sukimu** sukančio sparno sparninis pasuka galvą palei fronto eilės.

57

Kamanda **marš** eilė pradeda sukti kairiuoju (dešiniuoju) sparnu pirmyn. Sukančio sparno sparninis eina visu žingsniu, bet taip, kad eilei sustojus, žmonės iškarto savo vietose stovėtų—nesuspausti ir neišsisklaidę. Jei eilė sukama vietoje, tai nejudančio sparno sparninis žengia vietoje, jei eilė sukama einant, tai nejudančio sparno sparninis suka mažu lanku dešinėn (kairėn), bet taip, kad eilė visumet eitų tiesia line. Visi kiti žmonės juo arčiau nejudančio vietoje sparno, juo mažesniu žingsniu žengia, vis į nejudantį sparną žiūredami, tačiau galvos nepasukdami

Kai eilė jau užtektinai pasuko, kamandoja: **stok!** arba **tiesiog!**

Šaudymas.

§ 85. Iš tankinės rikiuotės šaudoma tik salva, o iš retinės—kaip salva, taip ir po vieną šuvį.

Šaudymo kamandos nurodytos vieno mokyme (§ 35—38). Retam šaudymui kamandojama: **Retai, iš dešinės (kairės) pradėk!**

Ta kamanda visi žmonės vienas po kito nesukubėdami, gerai taikindami, ima šaudyti.

Retai ir paskirtu šovinių skaičiumi šaudo be eilės.

Skleistinės rikiuotės mokymas.

§ 86. Kad mažiau žmonių nustoti, geriau ir patogiau priešą šaudyti, vartojama skleistinė rikiuotė.

§ 87. 4—6 skleistinės rikiuotės žmonės sudaro grandį, 2—4 grandys sudaro **skyrių**, 2—4 skyriai—**būrį**, 2—4 būriai—**kuopą**.

5700

§ 88. Kiekvienas kareivis turi būti gerai išmokytas veikti skleistinėj rikiuotėj, prisitaikant prie yvairių apystovų kaip tai: antpuolant, atakuojant, apsiginant, atsitraukiant, toli ar arti nuo priešo esant, lygumoje, kalnuose, balose, miškuose, priešui visaip veikiant ir t.t.

§ 89. Kiekvienas mokina kareivį taip, kaip jam patogiau. Tačiau praktikoje reikia patikrinti kiekvieną kareivį skirium, ar jis ištikrųjį savo pareigas suprato.

§ 90. Skleistinėje rikiuotėje visi esti ramiai, atidžiai klauso savo viršininko įsakymų balsu ar ženklais ir taip pat sąžiniškai savo darbą daro, kaip ir tankinėje rikiuotėje. Žmonės, veikdami šiaulių grandinėje patys pasirenka sau vietas, kaip jiems patogiau.

§ 91. Kad priešą nuveikus, būtinai reikia kiek galint greičiau ir jei galima, tai jam nematant, prie jo priėti, einant gi kuodaugiausia jo žmonių iššaudyti ir jo jėgas suardyti, paskui gi pulti jį durtuvais.

Kad mažiau žmonių nustojus priešą antpuolant, reikia grandine eiti (bėgti) nuo vienos pozicijos prie kitos. Tam reikalui reikia naudotis kiekvienu daiktu, nelyguma, grioviais ir t.t., kad priešą iš ten šaudžius ir nuo jo šuvių patiems kuomažiausia nukentėjus.

Šaudyti priešą už 3000 žingsnių visai nenaudinga. Todel geriau be paliovos eiti, labiau pavojingas gi vietas bėgte perbėgti, kad tuo būdu prie priešo, kiek galint, arčiau prisiartinti ir tik tada pradėti jį smarkiai šaudyti ir rengtis atakon eiti.

Pradėjus antpuolį, būtinai reikia jį ir užbaigti. Priešas būtinai turi būti išmuštas arba nelaisvėn paimtas. Todel antpuolį sustabdyti arba atsitraukti

griežčiausia draudžiama. Laikinai sustojama tik tam, kad leisti žmonėms atsilsėti ir smarkiau priešą šaudžius.

Dar prieš nepasiekus, reikia įžiūrėti tokią vietą, iš kur, susirinkus kiek galint didesniame skaičiuje, priešą pulti. Artimiausios dalys, kad antpuolį palengvinus, šaudo antpuolamąjį priešą iš šonų.

§ 92. Kareivis skleistinėje rikiuotėje privalo:

a) gerai suprasti savo grandies, skyriaus, būrio ir kuopos kovos siekimus.

b) Visumet susižinoti su savo grandies draugais, juos girdint arba bent matant; leisti grandine įsakymus, sekti prieš darbus ir judesius ir ką pastebėjęs tuojau savo artimiausiam viršininkui pranešti.

c) Visumet stengtis savo draugams kuo galint padėti: šaudant, durtuvu, buože, lopatele arba net ir savimi.

d) Jokiuo būdu ir niekad sveikam neišeiti iš savo grandinės. Sužeistieji nekliudo draugams jų darbą dirbti, bet jei gali, tai pasiprašę savo viršininko leidimo, nueina ar nušliaužia šalin, ten pats savęs kiek galint aptvarsto ir arba eina į tvarstymo punktą arba laukia nešėjų ateinant. Šovinius jis atiduoda savo artimiausiems kaimynams.

e) Išrinkti sau patogesnę ir priešui kiek galint nematomą vietą.

Tačiau jis tik tiek gali pasistumėti dešinėn, kairėn, pirmyn ar užpakalin, kad nesuardyti grandinės ir nekliudyti savo kaimynams veikti. Reikale kareivis daro savo šautuvui paramą, kad geriau taikyti. Savo noru ar viršininkui įsakius jis apsikasa, slėpiasi už maišelio, žeme pripilto ir t.t.

5800

g) Šaudyti viršininkui įsakius. Tik iš nuolatinio taikiklio tolumos šaudo kas kartą, kai reikia ar gali į priešą pataikyti, jei nebuvo, įsakyta nešaudyti.

i) Kamanda: **R e t a i, pradėk!**—šaudyti paėiliui, kaip tai viršininko ar grandies vyresniojo įsakyta. Kamanda **T a n k i a i, pradėk!**—šaudyti be eilės, bet kaskartą gerai taikikli nustatant, gerai taikant, žiūrint, kad be reikalo nebūtų leidžiami šoviniai, o taip pat daboti, kad pačiam šovinių nepritrūktų, todėl kaip tik išleista apie pusę šovinių, tuojau pasakyti tai savo grandies vyresniajam. Nuo draugų, iš rikiuotės išmuštų, visumet pačiam imti šovinius.

k) Skyrininkui ar būrininkui sušvilpus, tuojau nustoti šaudyti ir klausyti įsakymą, visada pirmyn žiūrint.

l) Judesiuose visumet laikyti nurodytą kryptį ir kiek galint tinkamą tarp draugų terpekį. Tačiau visumet stengtis rasti tokią vietą, jei ji pakeliui būtų, kad nuo priešų akių pasislėpus. Šautuvą nešti taip, kaip patogiau.

m) Kamanda: **pirmyn! bėgte!** staiga pašokti iš vietos ir kiek galint greičiausiai bėgti nurodyton vieton. Arti nuo priešų, kai reikia ir galima, bėgti vingiais ir lenktis, kad priešui sunkiau būtų taikyti. Kamanda **stok!** tuojau atsigulti ir prie vietos prisitaikinti, kaip tai nurodyta punkte e.

Jei kareiviai bėga po vieną, tai kiekvienas kareivis pats sau tinkamesnę kelią į nurodytą vietą pasirenka ir gi kiek galėdamas slėpdamasis nuo priešų akių.

n) Atakuojant, kamanda: **Pirmyn!** greit pašokti nuo žemės ir eiti, kur viršininkas nurodo. Jei galima, beiniant šaudyti priešą. Lygiuotis į grandinės vidurį. Kamanda **valio!** garsiai šau-

58

kiant valio, vidurin tankėjant, smarkiai pulki priešą ir jį durtuvais naikinti.

o) Jei nėra laiko ar galimybės laukti viršininko įsakymų, reikia veikti savistoviai, kad tik priešui būtų didžiausias smugis ir visas darbas eitų prie bendro reikalo.

p) Jei reikia, tai stoti į išmušto ar šiaip išėjusio iš rikiuotės viršininko vietą ir jo darbą tęsti.

III. BŪRIO MOKYMAS.

Tankinė rikiuotė.

Būrio rikiavimas ir skaičiavimas.

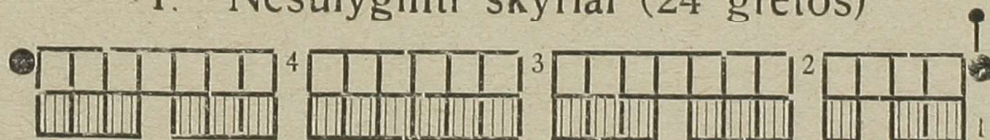
§ 93. Būrį rikiuojant, skyriai išrikiuojama į dvi eili ir sustatoma pagal jų numerų iš dešinės kairėn. Skyriais kamandoja būrio rikiuotėj jų nuolatini vadai.

Nepilnos gretos reikia daryti skyrių viduryj.

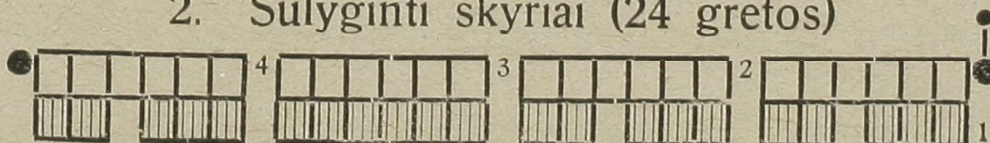
Pastaba. Taikos laiku skyriaus gretų skaičius reikale galima sulyginti. Tada būrį iš 16 ir daugiau gretų išskaičiuoti į 4 skyrius, būrį iš 12—15 gretų į 3 skyrius,— iš 8—11 į 2 skyrių, mažesniį gi būrį skaičiuoti vienu skyriumi.

Ištiesta būrio rikiuotė.

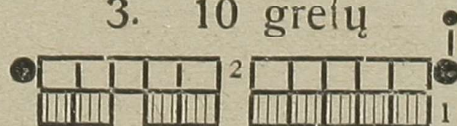
1. Nesulyginti skyriai (24 gretos)

2. Sulyginti skyriai (24 gretos)

3. 10 gretų

5905

§ 94. Skyrius išskaičiuojama į grandis. Kiekvienoj grandyje esti po 2 — 3 gretos. Grandys turi savo vyresniusius. Skyrių vadai grandžių išskaičiavime neskaitomi.

§ 95. Gretos būryj išskaičiuojama į pirmąsias ir antrąsias nuo dešiniojo sparno į kairįjį; išskaičiuojama drauge ir skyrininkai, išskiriant pirmo skyriaus.

§ 96. Būrio vadas esti ten, iš kur jam patogiau būriu kamandoti ir jo darbus sekti.

Jei būriu kamandoja karininkas, tai būrio karys atsistoja kairiojo sparno pirmoj eilėje.

§ 97. Skyrių vadai stovi pirmoj eilėje dešiniajame savo skyriaus sparne. Pirmo skyriaus vadas stovi užpakalyje būrio vado; kai būrio vadas išeina iš rikiuotės, tai jis atsistoja jo vieton.

Skyrių vadai kamandoti neišeina iš rikiuotės, tik pasuka palei fronto galvą ir pusbalsiai komandoja (§ 12).

98. Kamandos: **P a g a r b a d e š i - n ė n** (kairėn), o taip pat ir šautuvo veiksmus vykdyti, kaip ir vieno ir eilės mokyme (§§ 69 ir 74).

§ 99. Kamanda **Gulk!** abi eili gula, kaip nurodyta vieno mokyme (§ 16 ir 33), bet pirmos eilės žmonės prieš gulsiant žengia žingsnį pirmyn.

Atsistojus po kamandos **Stok!** užpakalyj stovinti eilė prieina prie pirmosios eilės.

100. Kamandomis **Laisvai! Pasitaisyk!** ir **Ramiai!** daroma, kas nurodyta vieno ir eilės mokyme (§ 19).

Kamanda **Pasitaisyk!** Skyriaus vadai išėję iš rikiuotės apžiūri savo skyriaus žmones, ir jei kas raikia, įsako.

Būrio lygiavimas ir sukiniai.

§ 101. Būrio lygiavimas daromas sulig eilės lygiavimų taisyklių ir kamandų (§ 72 ir 73).

Antros eilės žmonės stovi užpakalyj pirmos eilės žmonių (§ 5).

§ 102. Būrio sukiniai vykdomi vieno mokymo taisyklėmis ir kamandomis (§ 21).

Būriui sukinį aplink arba pusiausukinį padarius, pirmosios eilės žmogus, jei priešakyj niekas nestovi, pereina antron eilėn.

Gretų dvejinimas ir rikiavimas.

§ 103. Gretos vietoje dvejinamos trimis sykais kamanda: **G r e t a s d v e j i n k !** Ta kamanda:

a) Jei rikiuotė stovi atsigrįžusi pirmąja eile frontan, tai antrieji numerai kairiąja koja žengia atgal, dešiniąja gi — dešinėn taip, kad atsistoti pirmiesiems numerams užpakalyj ir trečiuoju kartu pristato kairiąją koja.

Pirmieji antrosios eilės numerai pirmuoju ir antruoju skaičiumi žengia pusę žingsnio atgal.

b) Jei rikiuotė stovi atsigrįžusi antrąja eile frontan, tai antrieji numerai žengia dešiniąja koja žingsnį pirmyn, kairiąja koja — kairėn taip, kad atsistoti pirmiesiems numerams iš priekio ir trečiuoju kartu pristato dešiniąją koja. Pirmieji antrosios eilės numerai pirmuoju ir antruoju kartu žengia pusę žingsnio pirmyn, kad duoti antriesiems numerams vietos.

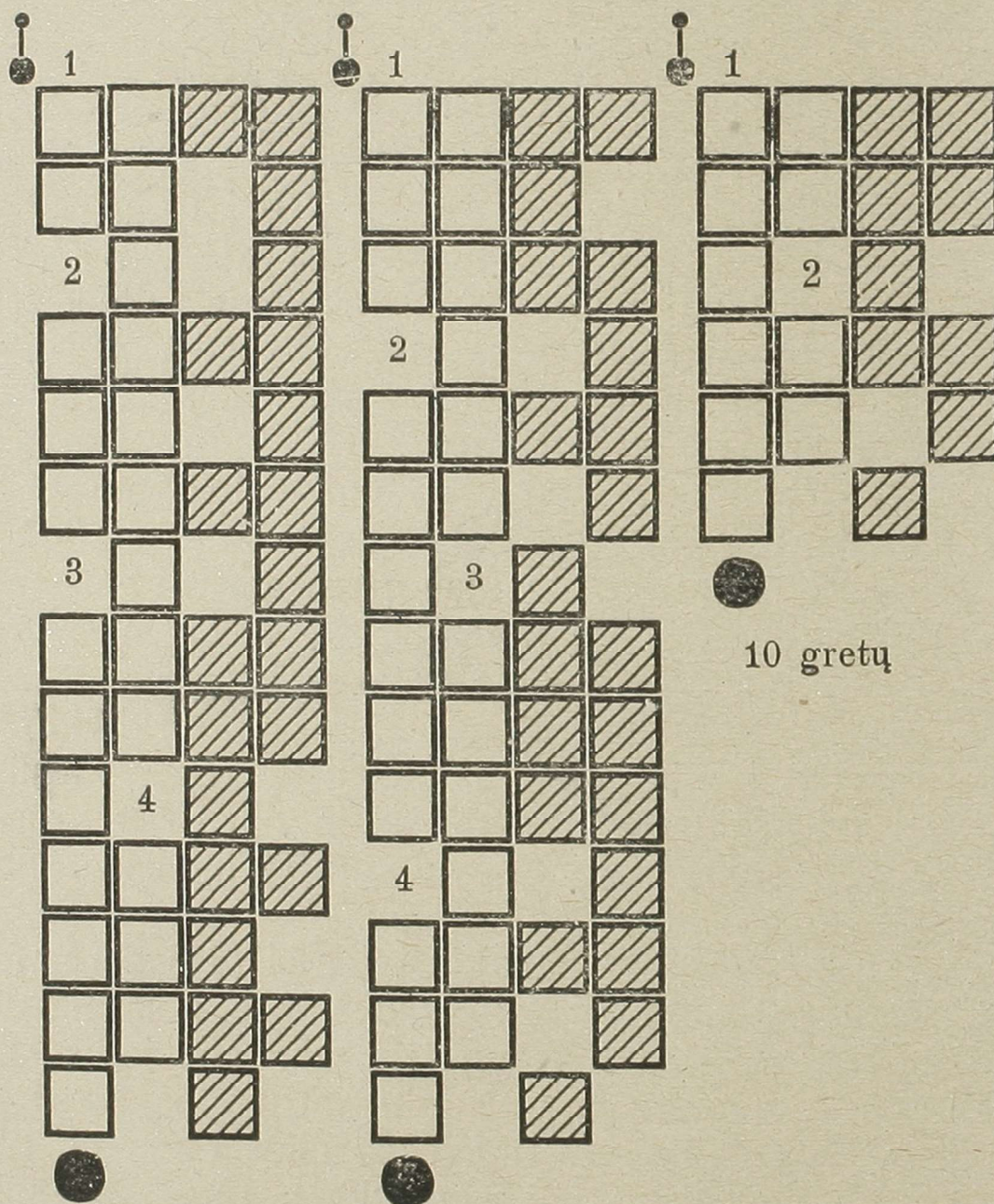
c) Jei rikiuotė pasukta į dešiniąją sparną, tai antrieji numerai žengia dešiniąja koja žingsnį dešinėn, kairiąja pirmyn taip, kad atsistojus tarp pirmųjų numerų ir trečiuoju kartu pristato dešiniąją koja. Pirmieji antrosios eilės numerai pirmuoju ir antruoju kartu žengia pusę žingsnio dešinėn.

d) Jei rikiuotė pasukta į dešinįjį sparną, antieji numerai žengia kairiąja koja kairėn, dešiniąja atgal taip, kad atsistoti tarp pirmųjų numerių, ir trečiuoju kartu pristato kairiąją koja. Pirmieji antrosios eilės numerai pirmuoju ir antruoju skaičiumi žengia pusę žingsnio kairėn.

Pusiausukiniuose gretų ne dveжина, o jei buvo sudvejintos, tai jų nerikiuoja.

Pastaba. Jei rikiuotėje mažiau 8 gretų, tai jų nedvejina.

Būrys, pasuktas dešinėn, sudvejintomis gretomis.

Nesulyginti skyriai

Sulyginti skyriai

61

§ 104. Rikiuotei vietoje stovint, sudvejintos gretos rikiuojamos į 3 kartus komanda:

G r e t a s r i - k i u o k !

Ta komanda antrieji numerai atsistoja į savo vietas judesiais, priešingais gretų dvejinimo judesiams, o pirmieji antrosios eilės numerai antruoju ir trečiuoju kartu atsistoja taip, kad distancija būtų ta pati, kaip prieš komandą **G r e t a s d v e j i n k .**

§ 105. Judesiuose gretos dvejinamos ir rikiuojamos tomis pačiomis taisyklėmis, kaip ir vietoje, bet pirmieji numerai žengia du žingsniu vietoje.

Būrio retinimas ir tankinimas.

§ 106. Būrio retinimas ir tankinimas vykdomas eilės mokymo taisyklėmis ir kamandomis (§ 76—79). Ką veikia ten vienas žmogus, čia daro visa greta. Būrio vyresnybė retina taip pat, kaip ir visi kareiviai.

Dvieilės rikiuotės rikiavimas vienon eilėn ir iš vienos eilės dvieilėn.

§ 107. Kad išrikiuoti dvieilę rikiuotę vienon eilėn, reikia pirmiau išretinti gretas. Šiaip vykdoma viskas taip pat, kaip ir eilės rikiuotėje (§ 80). Tačiau kas ten pasakyta dėl antrų numerių, būryje liečiasi antros eilės.

Šautuvų sustatymas gubomis.

§ 108. Kad sustačius šautuvus kamandojama: **Sta-tyk!** Ta komanda pirmoji eilė pasisuka aplink. Paskui kas dvi greti (pirmieji ir antrieji numerai iš eilės) sustato šautuvus gubomis po keturius arba po tris, tačiau žiūrima, kad susta-

6105
tant arba imant šautuvus sargai nesusisiektų. Šautuvams sustatyti kiekvienas kareivis turi tam tikrą iš siulų susuktą arba iš odos padarytą žiedelį. Šautuvus sustačius eilės rikiuojasi. Pirmoji eilė vieną žingsnį prieš sustatytų šautuvų, antroji vieną žingsnį už šautuvų. Abi eili stovi atsukusios į fronto pusę. Kariai stato savo šautuvus prie artimiausios gubos. Guboje neturi būti daugiau 6 šautuvų.

Šautuvams paimti kamandoja: Šautuvus! Ta komanda žmonės visi kartu ima šautuvus ir sustoja taip, kaip prieš tai buvo stovėję.

Ištiestos būrio rikiuotės judesiai ir krypties atmaina.

§ 109. Ištiestos būrio rikiuotės judesiai ir krypties atmaina daroma tomis pačiomis komandomis ir taisyklėmis, kaip ir eilės (§ 81—84).

Antroji eilė veikia išvieno su pirmąja eile. Žmonės lygiuoja eilėse ir gretose.

Voros rikiavimas, perrikiavimas ir ištiesimas.

§ 110. Būrys rikiuojamas tik skyriais voromis. Būrio voroje skyriai sustoja taip, kad distancija tarp jų būtų tokio didumo, kaip skyriais ilgis.

§ 111. Vyresnybė voroje stoja ten, kur jai nurodyta ištiestoje rikiuotėje (§ 96 ir 97).

§ 112. Būrio vora gali būti išrikiuota arba ta pačia kryptimi, kaip ir būrys ištiestoje rikiuotėje, arba atmainius ją kurio nors sparno kryptin.

§ 113. Būrį voron būrio fronto kryptimi galima rikiuoti tik einant. Būrio vadas kamandoja:

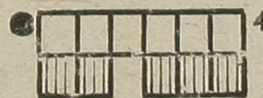
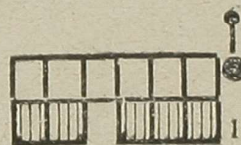
1) Būry iš dešinės (iš kairės) skyriais.

2) Žengte marš! (einant tik marš!)

Antrąją kamanda dešiniojo (kairiojo) sparno skyrius eina pirmyn, visi gi kiti skyriai pasisuka pu-iausukinio dešinèn (kairèn) ir žengę du žingsniu vietoje, trečiuoju žingsniu eina pirmyn, kad užėjus sparninio skyriaus užpakalin. Skyriui užėjus užpakalin, jo vadas kamandoja: Pu-siau sukinio kai-rèn (deši-nèn).

Ta kamanda skyrius pasisuka pusiau sukinio kairèn (dešinèn) ir eina paskui pirmiau einančio skyriaus. Skyriui pasisukant užpakalyj einantis skyrius vėl žengia du žingsniu vietoje.

Skyrių vora.

Nesulyginti skyriai (24 gr.)

Sulyginti skyriai (24 gr.)

6200

§ 114. Perrikiuoti voros krypti į 1/4 rato galima einant ir vietoje. Tai vykdoma būrio vado komanda:

- 1) Skyriais kairės (dešinės) sukimu!
- 2) Žengte **marš!** (einant tik **marš!**)

Po antrosios komandos kiekvienas skyrius pasuka 1/4 rato ir žengia vietoj, kol skyriaus viršininkas sukamandos:

- 3) Būry. **stok!** arba **tiesiog!**

§ 115. Jei būrys pasuktas sudvejintomis gretomis dešinėn (kairėn), tai kad jį perikiavus skyriais, būrio vadas komandoja:

- 1) Gretas ri-kiuok!

(jei reikia).

- 2) Skyriais rikiuok kairėn (dešinėn).

- 3) žengte **marš!** (einant tik **marš!**)

Komanda **marš!** kiekvienas skyrius rikiuojasi eilės perikiavimo taisyklėmis.

Perikiavus būrį einant būrio vadas komandoja: Būry—**stok** arba **tiesiog!**

§ 116. Kad būriui, voros rikiuotėje, įsakyti eiti gretomis komandoja:

- 1) Būry deši-nėn!
- 2) Skyriais dešinės sukimu.
- 3) Žengte-**marš!** (einant tik **marš!**)

Trečiaja komanda visi skyriai vienu kartu pradeda eiti dešinės sukimu. Kai priešakinė greta kiek reikiant pasuka, būrio vadas komandoja:

- 4) **Tiesiog!**
- 5) Eiles **dvejink** (jei reikia).

§ 117. Vora tiesiasi pagal priešakinio skyriaus būrio vado komanda:

- 1) Būry rikiuok kairėn (dešinėn).
- 2) Žengte **marš!** (einant tik **marš!**)

Jei tai vykdoma vietoje, tai antrąją komanda visi skyriai, išimant priešakinio, pasisuka

69

pusiau sukinio kairėn (dešinėn) ir pradeda judesį. Kiekvienas išėjęs iš skyriaus už kairiojo priešaky esančio skyriaus sparno ir savo skyriaus vadui sukamandavus: Pusiau deš-i-nėn! (pusiau kai-rėn!) pasisuka kamanda nurodyton pusėn. Skyriaus vadui kamandojant **stok!** skyrius sustoja fronto linėje.

Jei tai daroma einant, tai priešakinis skyrius antrąją kamanda žengia vietoje. Kiekvienas skyrius išėjęs į priešakinio skyriaus linę, savo skyriaus vadui kamandojant: **vietoje!** irgi žengia vietoje ir lygiuojasi sulig priešakinio skyriaus. Kai visas būrys išrikiuotas, būrio vadas kamandoja: Būry **tiesiog** arba **stok!**

Jei reikia perrikiuoti bėgte, tai skyriaus vadai nekamandoja. Skyriai patys bėga, kiek galėdami, į savo vietas ištiesta rikiuotė, bet priešakinis skyrius kamanda **marš** eina žingsniu.

§ 118. Kad perrikiavus ir sustabdžius būrį judesyj, būrio vadas kamandoja:

1) Priešakinio skyriaus tiesumu, būry rikiuok kairėn (dešinėn)!

2) **Marš!**

Priešakinis skyrius savo skyriaus vado kamanda (skyriau — **stok!**) sustoja, o kiti skyriai daro taip, kaip nurodyta § 117, vietoje perrikiuojant.

§ 119. Jei būrys pasuktas gretomis ir jį reikia tiesti ta pačia kryptimi, kurion pasisukusios gretos, būrio vadas kamandoja:

1) Gretas rikiuok (jei reikia).

2) Būry rikiuok kairėn (dešinėn).

3) Žengte (bėgte) **marš!** (einant **marš** arba bėgte **marš**).

Kamanda **marš** daroma taip, kaip nurodyta § 84, a eilės mokyme.

Voros judesiai ir krypties atmaina.

§ 120. Jei vora eina vienu tiesumu, tai užpakalyje einančios gretos lygiuoja ne tik frontu, bet ir viena kitai iš užpakalio, prisilaikant tam tikros distancijos. Einant pusiausukiniu skyriai irgi žiūri savo vietas, besilygiuodami, kaip tai nurodyta § 74.

§ 121. Voros krypties atmaina daroma vietoje tam tikru judesiu arba einant, kiekvieno skyriaus sukimu.

Būrio vadas kamandoja:

1) Būry dešinės (kairės) sukimu!

2) Žengte-marš! (einant tik marš!)

Antraja komanda priešakinis skyrius ima sukintis ir kai jis užtektinai pasuka, būrio vadas kamandoja:

3) Tiesiog!

Kiti skyriai pasuka tik tuomet, kai jie prieina prie tos vietos, kur pasuko priešakinis skyrius ir savo skyriaus vado kamandomis: **Marš!** ir **Tiesiog!**

Šaudymas.

§ 122. Būrys ištiestoje rikiuotėje gali šaudyti: a) tankinėje rikiuotėje tik salva, stovint ar klupščiom; b) retinėje rikiuotėje salva ir po vieną, stovint, klupščiom ir gulom.

§ 123. Šaudo ir nustoja šaudyti tomis pačiomis taisyklėmis ir kamandomis, kaip vieno (§ 35—38) taip eilės mokyme (§ 85), tačiau su šiomis ypatybėmis:

a) Po kamandos šauk, būrio vadas eina būrio užpakalin ir atsistoja toje vietoje, iš kur geriausiai girdėti jo komanda ir jam geriausia sekti šaudymo išdavus. Ta pačia komanda užpakalyje stovinčios eilės žmonės žengia kairėn ir

64

priešakin ties priešakyje stovinčių žmonių terpeklių, o jei buvo kamanda gulom, tai žmonės įeina į tuos terpeklus.

b) Kamanda: **būriu!** visi žmonės, taigi ir skyriaus vadai, o taip pat ir karys, būriu ne vadovaujās, ima šautuvus šaudymui.

c) Įvykdžius kamandos įsakymą šovinius— **išimk!** arba **gaiduką!** arba jei buvo šaudoma gulom ar klupščiom, tai po kamandos **kelk!** visi žmonės atsistoja į savo vietas.

Skleistinė rikiuotė.

Bendri nurodymai.

§ 124. Skyriai skleistinėje rikiuotėje užima vietą greta vienas kito. Terpekliai tarp žmonių skiriami žiūrint baro didumo, žmonių skaičiaus ir vietos išlygų.

§ 125. Kad geriau prie vietos prisitaikinti, skyriai, grandys ir atskiri grandžių žmonės (§ 92 e) gali užimti vietas kairiau ar dešiniau, pasistumti kiek pirmyn ar užpakalin, ar atsi-traukti, tačiau neprivalo krūvon susigrūsti, išeiti iš grandinės linės, kliudyti kitiems šaudyti arba pertraukti su saviškiais ryšiu.

§ 126. Būrio ir skyrių vadai esti tokioje savo baro vietoje, iš kur jiems patogiau kamandoti, kovos žiūrėti ir priešo sekti.

Grandžių vyresnieji esti ten, iš kur jiems patogiau grandį valdyti.

Karys, būriu ne vadovaujās, esti ten, kur jam nurodo būrio vadas.

Grandinės valdymas.

127. Kamandomis, įsakymais ir ženklais būrio vadas valdo visa būrio grandimi, o skyrių

6400

vadai savo skyriais. Be to dar, kad sustabdžius atskiruosius šuvius, galima švilpti.

Grandžių vyresnieji valdo savo grandis įsakymais ir ženklais.

§ 128. Kiekvienas skyrius sudaro atskirą grandinės barą; jis ir yra skyriaus vado žinioje. Jei prisieina yvairių skyrių žmonėms susimaišyti, tai kiekvienas žmogus klauso to skyriaus ar grandies vyresniojo vado, kurio baran pateko. Pirmai progai pasitaikius, reikia išskirstyti žmonės į savo skyrius ir grandis.

Viršininkų pareigos grandinėje.

§ 129. Kiekvienas grandinėje viršininkas privalo:

1) Gerai numanyti prie ko jo dalis siekia ir visomis savo valdžios jėgomis stengtis, kad ant jo uždėtos pareigos būtų kuogeriausiai padarytos.

2) Būti savo pavaldiniams geriausiu darbštumo, drąsos ir ištvermės pavyzdžiu.

3) Gerai išaiškinti savo pavaldiniams kovos tikslą ir sąlygas. Rūpintis įkvėpti jiems savistovį veikimą ir sumanumą, tačiau žiūrėti, kad jie laikytųsi statuto taisyklių.

4) Žiūrėti, kad niekas jo pavaldinių savavaliai neišeitų iš rikiuotės.

5) Sudaryti savo bare nuolatinį priešų sekimą, o taip pat žiūrėti vietos savo baro priešakyje, sparnuose ir užpakalyje.

6) Žiūrėti, kad žmonės visumet turėtų užtekstinai šovinių ir ne vėluojant papildyti jų nedateklių.

7) Jei į jo barą ar arti jo bus pastatytos ar motos ar kulkasvydžiai, tai nieko nelaukiant žiūrėti, kad jos nebūtų priešų staiga užpultos ir paimtos.

65

8) Nuolat susižinoti su savo viršininku ir artimiausiai veikiančiomis dalimis.

9) Išanksto paskiria savo pavaduotoją, jei jam tektų iš rikiuotės išeiti. Taip pat jis turi žiūrėti, kad ir jo pavaldiniai-viršininkai ir gi turėtų savo pavaduotojus ir kuriam viršininkui iš rikiuotės išmumus, tuoju jis būtų pavaduotas.

10) Jei nėra laiko laukti viršininko įsakymų, elgtis savistoviai, by tik būtų bendras kovos tikslas siekiamas ir priešui kuodaugiausia nuostolių padaryta.

§ 130. Būrio vadas privalo:

1) Besivaduojant savo kuopos vado įsakymais ir kovos reikalu valdyti savo būrio šaudymu, judesiais ir veiksmis.

Kad geriau kovos lauką sekus, o taip pat, geriau matyti savo viršininko ženklus ir greičiau pasiųsti žinią, pranešimą ir kitų ryšių, būrio vadas ima prie savęs 1 — 2 kareivių.

2) Rūpintis kad būrys kuogeriausiai prisitinkintų prie vietos, o reikale ir apsikastų ar šiaip įtvirtintų kai kurias vietas.

3) Šaudant nurodyti taikinį, taikiklio augštį ir kaip šaudyti; šaudant gi viso būrio salva jis pats kamandoja. Jei reikalinga jis paveda šaudymą valdyti skyriaus vadams, grandies vyresniesiems ar šiaip kareiviams. Reikale jis sustabdo šaudymą.

4) Judesyse rodyti būriui šiaulių pozicijas, kryptį ir krypties skyrių, kada gi būrys eina visas kartu, tai jis pats jį veda. Būriui einant ar bėgant skyriais, grandimis ar pavieniais kareiviais, jis paskiria eilę ir vadovauja judesiais.

5) Atakuojant ir durtuvais puolant, būrio vadas tiksliai nurodo, kur turi būti puolama, pats veda savo būrį šaukdamas valio ir pirmutinis puola priešą.

6 500

§ 131 Skyriaus vadas privalo:

1) Daboti, kad jo būrio žmonės gerai vykdytų būrio vado įsakymus, kamandas ir ženklus; reikale jis visą tai kartoja.

2) Žiūri, kad žmonės gerai prie vietos taikintųsi ir gerai šaudytų.

3) Šaudyti salva arba šuviais, jei tai būrio vadas jam pavedė.

4) Skyriaus vadas pats veda savo skyrių atakon ir pirmutinis puola priešą durtuvais. Taip pat jis veda ir vadovauja savo skyriumi, einant jam visam kartu arba grandimis, ar po vieną. Reikale jis paskiria vadovaujančią grandį, ir visame kame klauso savo būrio vado įsakymų.

§ 132. Grandies vyresnysis žiūri, kad jo grandyje greit ir gerai viršininkų įsakymus vykdytų, kad būtų teisingai taikiklis statomas, gerai taikoma, kad žmonės gerai prie vietų prisitinkintų; visame kame stengtis būti pavyzdžiu kitiems ir kuo galėdamas prisidėti prie kovos laimėjimo. Jis pats savo grandį pirmyn veda.

Grandies vyresnysis visomet žino, kuris jo žmonių kur randasi, ką kas veikia ir ar užtenka pas jo žmones šovinių.

Būrio skleidimas.

§ 133. Būrys gali būti išskleistas grandinėn iš kiekvienos rikiuotės, kiekvienon kryptin, vietoje, leidžiant pirmyn, žinginėj ir bėgte.

§ 134. Kad būrį išskleidus vietoje fronto linėj arba tam tikroj pozicijoj sustojant, būrio vadas aiškina žmonėms uždavinį, rodo jiems aiškiai matomą daiktą, kurio kryptin reikia eiti ir linę arba poziciją, kurią reikia užimti. Pažymėjęs dar vidutinį tarp žmonių terpekliį jis kamandoja:

66

1) Būrys fronto tiesumu (arba į tokia pozicija) nuo vidurio (kairėn-dešinėn).

2) **Grandinė!** (arba jei reikia: **bėgte!**)

Ta kamanda vidurinis (kairinis, dešininis) žmogus tuojuo pasisuka į nurodytą vietą, sustoja (jei būrys ėjo), prieina (ar pribėga) prie nurodytos pozicijos (linės), ten prisitaiko prie vietos ir užtaiso šautuvą. Kiti žmonės skubiai eina į nurodytą vietą, besiskleisdami nurodytais terpekliais vienon eilėn, ten prisitaiko prie vietos ir tuojuo užtaiso šautuvus (§ 91 e).

§ 135. Būrys einant pirmyn išskleidžiamas tomis pat taisyklėmis ir kamandomis, kaip nurodyta § 134, tačiau be kamandos fronto tiesumu (į tokia pozicija). Būrio vadas nurodo skyrių, kuriuo tiesumu eiti. Tas skyrius, išskleides eina nurodyton kryptin, kiti gi skyriai, pa isukę pusiau sukiniio ir gi skleidžiasi vienu su juo tiesumu.

Išskleides būrys eina pirmyn, arba savo vado kamanda: **Būrys stok!** sustoja, prisitaiko prie vietos ir užtaiso šautuvus.

Šaudymas grandinėje.

§ 136. Šaudymas grandinėje gali būti atskirais šuviais ir salva.

§ 137 Kad pradėti šaudyti atskirais šuviais, būrio vadas nurodęs taikinį ir taikikli kamandoja:

a) retiems šuviams:

Retai skyriuose (ar grandyse) **pradėk!**

Skyriaus vadai, jei reikia, kartoja būrio vado nurodymus ir nustato šaudymo eilę. Todel jie kamandoja:

6605

Iš dešinės (kairės) po vieną **pradėk!**
arba: grandyse po vieną **pradėk!** (§ 85).

b) Tankiems šuviams komandoja:

Tankiai pradėk!

c) Paskirto skaičiaus šoviniiais:

Po vieną apkabą (pavyzdžiui) **pradėk!**

Punktų b) ir c) komandomis, žmonės šaudo be eilės.

§ 138. Kad sustabdžius atskirus šuvius, būrio vadas švilpia arba paleidžia įsakymą per grandinės žmones.

Šaudymui paliovus, būrio vadas komandoja:

Gaiduką! arba **išimk šovinius!**

Jei buvo paskirtas šovinių skaičius, tai žmonės, visus paskirtus šovinius išleidę, patys nustoja šaudę.

§ 139. Salva šaudoma visu būriu arba skyriais tomis komandomis, kurios nurodytos vieno mokyme (§ 35 ir 36), bet nenurodant šiaulio padėjimo.

Grandinės judesiai.

§ 140. Visuose judesiuose grandinė eina nurodyta jai kryptimi.

Žmonės privalo būti tarp savęs ryšyje ir patys, nelaukdami įsakymų, taikintis prie vietos.

§ 141. Grandinė gali eiti žingine arba bėgte. Bėgti gali visu būriu, skyriais, grandimis ir po vieną žmogų. Jei priešas smarkiai šaudė, žmonės labiau pavojaingas vietas apibėga arba šliaužte peršliaužia. Šautuvus žmonės neša taip, kaip jiems patogiau. Jei šautuvai užtaisyti, tai gaidukai statomi ant atsargos dantelio.

§ 142. Kad įsakius būriui žingine eiti, būrio vadas, sustabdęs šaudymą, nurodo būriui kur eiti ir komandoja:

67

1) **Gaiduką!**

2) Tokio skyriaus kryptimi į tokį daiktą (arba paskui manęs).

3) būry, **pirmyn!**

Ta komanda žmonės keliasi ir eina, kur nurodyta; to skyriaus vadas, kurio tiesumu grandinė eina, jau beeidamas kamandoja:

Į tokį daiktą (arba paskui būrio vado), tokios grandies tiesumu!

Kitų skyrių vadai, jei reikia, kartoja būrio vado kamandą.

Būriui sustabdyti būrio vadas kamandoja: **Būry, stok!**

Sustojus, žmonės tuojau patys prisitaiko prie vietos.

§ 143. Būrys bėga tomis pačiomis taisyklėmis ir kamandomis, kaip ir žingine einant. Tik tas skirtumas, kad po kamandos **Pirmyn!** būrio vadas dar kamandoja: **Bėgte!**

§ 144. Kad skyriais bėgus, būrio vadas nurodo skyrių vadams, kur reikia bėgti ir bėgimo eilę.

Skyrių vadai, atkartoję žmonėms būrio vado įsakymą, sustabdo skyriuose šaudymą ir kamandoja: Tokios grandies tiesumu, į tokį daiktą (arba: paskui manęs) **pirmyn!** **Bėgte!**

Jei vienu kartu negalima pasiekti būrio vado nurodytos vietos, tai skyrių vadai stabto savo skyrius, kur reikia ir kur patogiausia, ir leidę žmonėms atsigauti, veda skyrių toliau į naują, jei reikia, apsistojimo vietą, arba tiesiog paskirton vieton. Pasilikusieji vietoje skyriai, jei galima ir reikia, šaudant padeda begančiam skyriui. Kai skyrius pasiekė savo tikslą, prisitaikė prie vietos ir ėmė šaudyti arba šiaip parodė sutartą ženklą, tada bėga kitas iš eilės skyrius ir t. t.

6705

§ 145. Bėginiai grandimis ir po vieną, o taip pat šliaužiant daromi tomis pačiomis taisyklėmis ir kamandomis, kaip ir būriais ar skyriais. Skyrių vadai paskiria grandims eilę ir patys tas grandis veda į nurodytas vietas. Suradę naujoje pozicijoje tinkamą vietą, jie paduoda likusioms grandims ženklą irgi bėgti pirmyn. Grandžių vyresnieji stengiasi pribėgti ar prišliaužti su savo žmonėmis naujon pozicijon.

§ 146. Grandinė atgal traukiasi tomis pačiomis taisyklėmis, kaip ir pirmyn einant, bet tik kamanda **Atgal!**

§ 147. Taip pat tomis pat taisyklėmis grandinė eina skersai ar sparnu fronto pusėn.

Krypties atmaina.

§ 148 Būrio grandinės atmaina vienu kartu (žingine, bėgte ar šliaužiant) vietoje ar einant daroma taip, kaip tai nurodyta § 84 b ir grandinės iudėsio taisyklėmis.

§ 149 Kad padarius krypties atmainą vietoje bėginiais, skyriais, grandimis arba po vieną, būrio vadas įsako kuriam nors skyriui tinkamai pakeisti kryptį ir paskui įsako kitiems skyriams sulig pirmojo skyriaus lygiuotis. Skyriai naujon vieton eina (bėga, šliaužia) savo skyrių vadų įsakymais.

Ataka ir durtuvų kova.

§ 150. Būrys, priėjęs prie priešo apie 50 žingsnių, rankines granatas bemėtydamas, gali priešą durtuvais pulti

§ 151. Į kovą durtuvais puola būrio vadui sukamandavus: **Valio!** Ta kamanda visi žmonės greit pašoksta iš vietų ir šaukiant **valio**, puola

69

priešą; bepuldami atakon žmonės taikėja prie savo artimiausių viršininkų.

§ 152. Kad eiti atakon, būrio vadas kamandoja: atakon **pirmyn!** Skyrių vadai ir grandžių vyresnieji kartoja tą kamandą. Visi žmonės keliasi ir eina lygiuodamasi, beeidami šaudo priešą ir meta į jį rankines granatas.

Grandinei prisiartinus į 50 žingsnių prie priešo, būrio vadas kamandoja: **Valio!** ir išbėga pirmyn. Žmonės, nustoję šaudę ir tik mėtydami rankines granatas, šaukdami **valio!** ir tankėdami prie artimiausių viršininkų, puola priešą durtuvais.

§ 153. Priešą nuveikus, būrio vadas įsako šaudyti atsitraukiantį priešą arba einančius jam pagelbon ir liepia apsikasti ar ką kitą įsako.

Grandinės surinkimas.

§ 154. Kad grandinę surinkus būrio vadas, sustabdo šaudymą, atsigrižta ton pusėn, kur būrys frontu turi būti pasuktas ir išskėtęs rankas kamandoja: **Pas mane!** Ta kamanda visi žmonės tankina būrio vado užpakalyje į dvielę ištieston rikiuotėn.

Būrio antpuolis.

§ 155. Būrio vadas, atėjęs su savo būriu priešui nematant už 2—3 kilometrų prie jo, sustabdo priešui nematomoje vietoje burį. Čia jis aiškina žmonėms, kokia yra būrio kovos užduotis.

§ 156. Būrio grandinės ilgis priklauso nuo tos vietos, kur būrys apsistojo. Lygumose būrio baro rubežiais esti arba įžymesni vietos daiktai, arba artimiausios dalys. Nelygioje vietoje arba tarp triobų, grandinė stoja skyrių ar

6807
grandžių barais. Žiūrint vietos sąlygų būrio vadas paskiria vidutinį terpeklių tarp žmonių ir komandoja, kad būrį grandinėn išskleidžius.

§ 157. Kai negalima išanksto paskirti grandinės ilgio, tada terpeklius tarp žmonių nenurodomas. Žmonės patys skleidžiasi terpekliais į 2—3 žingsnius.

§ 158. Jei skyriams nurodoma jų barai tada terpeklius tarp žmonių nurodo patys skyrių viršininkai.

§ 159. Būrys gali būti išskleistas tiesumu, kai reikia užimti tą vietą, prie kurios būrys jau priėjo, arba jei būriui reikia naują kryptį duoti.

§ 160. Būrys grandinėn skleidžiamas pirmyn leidžiant, jei nėra laiko sustoti ir jei tikrą kryptį galima ir einant paimti.

§ 161. Jei prisieina būrį skleisti miško tankumynėje, griovyse, aukštuose javuose, tai grandinėn skleidžiama, siunčiant nurodyton vieton atskirus skyrius, grandis arba net ir atskirus žmones. Taip pat daroma, jei reikia užimti namus, atskiras gričias, kambarius, ambrazuras ir t.t. Tačiau čia reikia labai gerai žiūrėti, kad žmonės nepasimestų ir nepaklystų.

§ 162. Jei bent vienas sparnas nesusiduria su kita dalimi, tai būrio vadas išskiria 3—6 žvalgų būrelį sparnams saugoti.

§ 163. Žvalgų būrelis reikale gali atsitolti nuo sparno ligi keliata šimtų žingsnių. Tačiau visi būrelio žmonės privalo matyti priešą ir savo būrio sparną. Jie neturi būti matomi priešui ir jei galima, tai matomi savo būriui. Jei būrelis nueina taip toli, kad savo būriui jau nebematomas, tai būrelio vyresnysis siunčia 1—2 žmogų su būriu susižinoti. Būrelio žmonės eina išsiskleidę, bet taip, kad kiekvienas jų (išimant kraštutinių) visumet vienas kitą matytų. Šiaip gi

68

viens nuo kito be reikalo toli nenuėina ir turi būti nuolat pasirengę vyresniojo įsakymų klausyti.

§ 164. Būrys, dargi nuo kuopos atsiskyres, veikia su kuopa sąryšyje. Todel būrio vadas be paliovos susižino su savo kuopos vadu.

§ 165. Kaip tik būrys išskleistas, būrio vadas įsako priešą sekti. Labai svarbu parinkti tinkamą vietą žvalgymui: medžius, namų stogus, kalnelius, varpinyčią ir t.t. Iš ten priešas per žiūronus kareivių žvalgomas.

§ 166. Žvalgų būreliai, sparnus saugojantieji, o taip pat ir žvalgymos vietos susižino su būrio vadu. Susižinoti galima per sutartinius ženklus, žodžiais ir t.t. Tačiau visi tie būdai priešui neturi būti matomi.

§ 167. Maž daug už kilometro (varsto) nuo priešo grandinę reikia sustabdyti, tačiau slaptai nuo priešo, kiek galint geriau prie vietos prisitaikius. Čia reikia patikrinti žmonių išskirstymą ir gerai nurodyti tolimesnę kryptį, kadangi vėliau kryptį bus sunku pakeisti.

§ 168. Kareiviai reikale apsikasa, tačiau apdangos vartojamos tik neišvengiamame atsitikime.

§ 169. Dalies viršininkas duoda tinkamus įsakymus dėliai apsikavimo. Tačiau būrių ir skyrių vadai kaskartą po kiekvieno bėginio įsako žmonėms apsikasti, kaip tik būrys (skyrius) pateko į smarkesnę priešo ugnies sritį. Jie taip pat liepia apsikasti, jei be apkasų negalima būtų išlaikyti tai, kas jau pereita.

§ 170. Būrio ar skyriaus viršininkas, ar grandies vyresnysis, gavęs įsakymą priešą apsiaupti, duoda savo grandinei tokį kryptį, kad jo žmonės galėtų kitus būrio žmones pralenkti ir priešą taip užėiti, kad jį užulniai ar net išilgai jo fronto šaudžius. Tačiau tą judesį vykdant, reikia visą laiką su savo dalimi susižinoti.

6905

§ 171. Atmušant raitelių atakas—svarbiausia nenustoti ramybės. Jei pėstininkai nenustoja ramybės, tai jų jokia kavalerija negali nuveikti. Raitelių atakai atsiginti galima iš kiekvienos rikiuotės, dargi net iš skleistinės.

§ 172. Jei visai grandžiai sunku slaptai pirmyn eiti, tai atskiri šiauliai po vieną perbėga ar peršliaužia pavojingiausias vietas. Jie renkasi slėpimosi vietose, kad iš ten toliau vykti tokiuo būdu, koks pasirodys geriausiu.

Prieš pat kovą durtuvais, stengiasi prie priešo priėti (pribėgti, prišliaužti) kiek galint arčiau ir nematomais, kad iš ten durtuvais ji puolus.

§ 173. Jei negalima jo iškart durtuvais pulti, tai visą laiką šaudo jį kuosmarkiausiais ir mėto jį granatomis, kad tuo būdu nukankinus jį ir kiek galint daugiau jį išžudžius. Būrio vadas pats sprendžia, ar pulti priešą iškart durtuvais, ar bebėgant dar jį šaudyti ir granatomis mėtyti. Atakai pasisekus, būrio vadas tuojau pats sprendžia, ar priešą persekioti, kad nedavus jam atsigauti, ar gerai įsitvirtinus priešo antpuolių laukti.

§ 174. Būrių vadas, kiekviename svarbesniame atsitikime tuojau apie viską praneša savo kuopos vadui. Priešų poziciją paėmęs, jis duoda ženklą savajai artilerijai ir apskritai saviškiams, išleidęs raketą ar šiaip kokiuo kitu būdu.

Kuopos mokymas.

Tankinė rikiuotė.

Kuopos išskaičiavimas ir kariškių pareigos.

§ 175. Kuopoje būriai stoja vienas greta kito ir, jei nebuvo tam tikro įsakymo, tai savo numerių eilėje iš dešinės kairėn.

Jei kuopoje išviso 4 būriai, tai 1 ir 2 būriai sudaro pirmą, o 3 ir 4—antrą puskuopį

Pastaba. Taikos laiku gretų skaičius būryje gali būti vienodas. Be to, jei kuopoje mažiau 32 gretų, jis išskaičiuojama į 2 ar 3 būrius, arba net į vieną būrį. Tačiau kiekviename būryje negali būti mažiau 8 gretų.

§ 176. Kiekvienas būrys išskaičiuoja taip, kaip nurodyta būrio mokyme (§ 93—94). Skyriai būryse stoja savo numerų eilėje. Taip pat stoja ir grandys savo skyriuose.

§ 177. Jaunesnieji karininkai kuopos rikiuotėje valdo tais būriais, kuriais jie ir visumet valdo.

§ 178. Viršila prižiūri visus rikiuotėje esančius kareivius

§ 179. Tiesinis ne tik paduoda signalus, bet jis visumet esti prie kuopos vado ir tuo būdu nurodo, kur yra vadas.

Tam reikalui jis nešioja ant šautuvo durtuvo kuopos ženklelį. Kad pažymėjus, kur kuopa turi rikiuotis, jis atsistoja toje vietoje, kur turi būti kuopos vidurys. Jis stovi į tą pusę atsisukęs, į kuria kuopa frontu turės stovėti. Šautuvą jis laiko stačią ir taip, kad tūta būtų nuo jo atsukta. Viena ranka jis laiko buožę iš apačios, kita gi už apsodo kaklelio.

Pastaba Tiesinis, rikiuotėje stovint, neima šautuvo «į rankas».

Kuopos rikiuotės.

§ 180. Kuopos rikiuotės esti: a) ištiesta, b) vora, c) būriais ir kovos tvarka.

a) Ištiesta rikiuotė.

§ 181. Ištiestoje rikiuotėje (kaip tankinėj, taip ir retinėj) būriai stoja viena line, be terpeklių.

7005

§ 182. Kuopos kulkosvydžiai su vežimėliais atsistoja 20 žingsnių už kuopos vidurio. Jie stoja judesio tvarkoj, ištiestoje rikiuotėje. Terpekliai tarp jų maži.

Šovinių vežimėliai atsistoja 10 žingsnių už kulkosvydžių kamandos, jei nėra kulkosvydžių, tai 10 žingsnių už kuopos. Jie rikiuojami vienon linėn, terpekliai tarp jų 6 žingsniai.

183. Kuopos vadas esti ten, iš kur jam patogiau kuopa vadovauti.

184. Būrių vadai stovi dešiniajame būrio sparne pirmoje eilėje.

Skyrių vadai ir kariai, ne vadovaujanti būriais, stovi ten, kaip nurodyta būrio mokyme (§ 96–97).

Pastaba. Būrio vadas, kuopai vietoj stovint, kamandoti išeina 2 žingsniu kuopos priešakin, pasisukdamas antruoju žingsniu išilgai kuopos. Judesyje jis tik truputį išeina pirmyn, ir gi žiūrėdamas išilgai fronto. Skyrių vadai kamandoja, neišeinant iš eilės.

§ 185. Viršila atsistoja 5 žingsnius užpakalyje kuopos, ties vidurinės gretos. Vienoje eilėje su juo, bet į dešinę atsistoja kuopos ukveizdys, tiesinis ir kuopos trimitinis. Į dešinę nuo viršilos viena eile su juo atsistoja trimitiniai ir bugnininiai. Vyresnysis bugnininių ar trimitinių stovi dešiniajame tos eilės sparne.

Jei kurių nors viršminėtų žmonių nėra, tai visi kiti tankėja prie viršilos.

§ 186. Kuopos vadui kamandojant:

Tiesinis ir trimitinis (bugninis) **pas mane!** jie išbėga iš už kuopos ir atsistoja 2 žingsniu kuopos vado užpakalyj.

§ 187 Kuopos vado kamanda:

Bugninis (trimitinis) į dešiniją (kairiųjų) sparną! jie pereina į dešiniją (kairiųjų)

71

sparną ir atsistoja 4 žingsniai nuo jo, lygiuojant su 2-ąja eile. Jų vyresnysis atsistoja priešais jų ir lygiuojasi su 1-ąja eile.

Kamanda: Bugniniai (trimitiniai) į savo vietas! jie eina už kuopos. Kas kartą jų vyresnysis veda juos į savo vietas pusbalsiai kaman-
dojant.

b) V o r o s.

§ 188. Kuopa sudaro būrių ir skyrių voras.

§ 189. Būrio voroje distancijos tarp būrių esti 5 žingsniai.

§ 190. Voroje visi žmonės atsistoja ten, kur jiems nurodyta ištiestoje rikiuotėje.

§ 191. Kulkosvydžiai ir šovinių vežimėliai rikiuojami už kuopos voros. Distancijos tarp jų esti tokios, kaip nurodyta § 182. Voroje esti po 1 ar po 2 kulkosvaidžiu ar vežimėliu.

§ 192. Kamanda: Bugniniai (trimitiniai) prieš kuopą! bugniniai eina ir atsistoja 8 žingsniai prieš kuopą.

Kamanda: Bugniniai į dešinią (kairią) sparną ir bugniniai į savo vietas, bugniniai daro taip, kaip nurodyta § 187.

c) B ū r i ū r i k i u o t ė

§ 193. Būrių rikiuotėje būriai sustoja į vieną ar dvi linii, ar įsikišuliais tokiomis distancijomis, kokios kuopos vado nurodytos. Kiekvienas būrys gali būti ištiestoje rikiuotėje (tankinėje ar retinėje, dvieilėje ar vieneilėje), voroje ar gretomis.

§ 194. Jei kuopos vadas nenurodė rikiuotės tvarkos, tai būriai stoja į dvi eili, turint terpeklius ir distancijas apie 40 žingsnių. Pirmas ir antras būriai stoja pirmoje eilėje, trečias ir ketvirtas antroje eilėje.

7105

§ 195. Būrių rikiuotėje kulkosvydžiai sustoja prie kurio nors būrio sulig kuopos vado įsakymo.

Šovinių vežimėliai stoja už kuopos vidurio, 10 žingsnių nuo užpakalinio būrio linės.

§ 196. Būrio rikiuotėje būrių vadai stoja ten, iš kur jiems patogiau būrį valdyti; tačiau jie be paliovos susižino su savo kuopos vadu.

§ 197. Skyrių vadai ir kariai, nevaldantieji būriais, stoja ten, kur jiems nurodyta vieta būrio mokyme (§ 97).

§ 198. Viršila, bugniniai (trimitiniai), tiesinis ir ukveizdys esti prie kuopos vado arba prie būrių.

Kuopos valdymas.

§ 199. Kad kuopą valdžius, kuopos vadas vartoja kamandas, įsakymus, sutartinius ženklus ir signalus § 14.

Kuopos lygiavimas.

§ 200. Kuopa ligiuojama tomis pačiomis taisyklėmis, kaip būrys ir eilė (§ 73 ir 101). Jei nebuvo nurodyta, kur lygiuoti, tai ištiestoje rikiuotėje visumet lygiuojama į kuopos vidurį, voroje — į dešinią sparną.

Būrių rikiuotėje kiekvienas būrys lygiuojasi savistoviai.

§ 201. Kamandomis: **Lygiuok dešinėn!** (kairėn!), **Laisvai!**, **Pasitaisyk!** **Ramiai!** **Gulk ir Kelk!** — kuopa veikia, kaip nurodyta būriui.

Kamanda **pasitaisyk!** būrių ir skyrių vadai apžiūri savo žmones ir duoda jiems tinkamus įsakymus.

72

Judesiai, gretų dvejinimas ir rikia- vimas, retinimas ir tankinimas, per- rikiavimas vienon eilėn ir susatymas šautuvų gubomis.

§ 202. Visi šiame antgalvyje minėti kuopos
veiksmai vykdomi taip, kaip ir būrio (§102-108).

a) Tačiau pasisukant kuopai dešinio (kairio)
sparno pusėn, būrio vadai žengia žingsnį kairėn
(dešinėn), skyrių gi vadai stoja į jų vietas.

b) Kuopą retinant būrio vadai atsistoja ties
savo būrių viduriu tokio tolumo, kaip pusė viso
jų būrių fronto ilgumo. Tankinant jie vėl savo
vieton atsistoja.

Kuopos judesiai ir krypties atmaina.

§ 203. Ištiestos rikiuotės ir vorų
judesiai vykdomi eilės, kaip nurodysa ir būrio
mokyme.

§ 204. Ištiestos rikiuotės krypties at-
maina vykdoma rikiuojant ją į sparno pusę arba
fronto keitimu į nurodytą daiktą, kaip tai nuro-
dyta eilės (§ 81—83) ir būrio (§ 109, 120, 121)
mokyme.

§ 205. Būrio vora gali pakeisti kryptį:

a) fronto keitimu į nurodytą daiktą,
kas vykdoma kamanda:

1) Kuopa į tokį daiktą **dešinėn!**
(**kairėn!**)

2) **Lygiuok!**

Pirmąja kamanda visi žmonės pasisuka į
nurodytą daiktą; antrąja gi kamanda priešakinis
būrys lygiuojasi naujon kryptin (§ 84 b), o ju-
desyje drauge su tuo priešakinis būrys ima eiti
pusiau žingsniu. Kiti būriai stoja priešakiniam

7200
būriui užpakalin ir reikalinga distancija. Kai visi būriai savo vieton stojo, kuopos vadas kamandoja:

Ramiai! jei sukinyš buvo daromas vietoje, arba **Tiesiog** ar **Stok**, jei kuopa ėjo.

b) dešinės ar kairės sukimu. Kuopos vadas kamandoja:

1) Kuopa dešinės (kairės) sukimu.

2) žengte **marš!** (einant **marš!**)

Antrąją kamanda priešakinis būrys eina sukimu eilės ir būrio taisyklėmis (§ 84, c ir 109), kiti gi būriai prisišlieja prie jo ir eina pusiau sukiniu dešinėn (kairėn), žiūrėdami, kad visą laiką būti jo užpakalyje.

Kai priešakinis būrys kiek reikiant pasuka, kuopos vadas kamandoja: **Tiesiog!**

Ta kamanda priešakinis būrys eina tiesiog pusiaužingsniu. Visi kiti būriai, užeidami užpakalin, atsilikdami reikalingomis distancijomis ir lygiuodami į užpakalį, eina paskui priešakinio būrio. Kai visi būriai jau yra atsistoję tinkamosna vietosna, kuopos vadas kamandoja:

3) **Tiesiog!** arba **stok!**

§ 206. Skyrių voros krypties atmaina daroma einant arba leidžiant pirmyn paeiliui skyrių sukimu; tai daroma taisyklėmis ir kamandomis kaip ir būrio varoje (§ 121).

§ 207. Kuopos būrių rikiuotėje judesiai ir krypties atmaina vykdoma kuopos vado ruošiamomis kamandomis (įsakymais ar ženklais): Būriai pirmyn! (atgal, dešinėn, kairėn, pusiausukinio dešinėn, kairėn, arba į tokį daiktą dešinėn, kairėn ir tt.) Kuopos vadas skiria krypties būrį (tokiuo būriu!) ir nurodo kryptį arba vietos daiktus, kur būriams reikia nueiti.

Būrių vadai kamandas ir įsakymus vykdo savistoviai, kaip tai nurodyta būrio mokyme. Vi-

73

sus savo veiksmus jie sutauko su krypties būriu, judesiais gi naudojami tokiais, kokių aplinkybės reikalauja.

Vorų rikiavimas iš ištiestos rikiuotės ir iš gretų.

§ 208. Voros rikiuojamos vietoje leidžiant pirmyn ir einant, žingine ir bėgte.

§ 209. Kad perrikiavus vietoje kuopą būrių voron, kuopos vadas kamandoja:

1) Kuopa iš dešinės (kairės) būrių voron,

2) žengte (bėgte) **marš!**

Jei kamandojama žengte, tai visi būriai, išskiriant dešiniojo (kairiojo) sparno, pasisuka dešinėn (kairėn) ir trečiuoju kartu eina už būrio, kuriuo rikiuojama. Užėjus kiekvieno būrio vadas kamandoja: Būry, **stok!** Sustoję žmonės patys, skaitant galvoje trys, keturi, pasisuka kairėn (dešinėn).

Tas pats bėgte vykdoma taip pat, kaip ir žengte, tik žmonės sustoja be būrių vadų kamandų.

§ 210. Kad perrikiavus kuopą būrių voron leidžiant ją pirmyn ar einant, kuopos vadas kamandoja:

1) Kuopa iš dešinės (kairės) būriais,

2) žengte, **marš!** (einant **marš!**)

Antrąją kamanda dešinio (kairiojo) sparno būrys ima eiti pusiaužingsniu, kiti gi būriai patys pasisuka dešinėn (kairėn) ir žengę du žingsniu vietoje, trečiuoju žingsniu eina už priešakinio būrio. Būriams už priešakyj einančio būrio užėjus, jų vadai kamandoja: pusiau kai-rėn (deš-i-nėn!)

7305
Pirmiau einančiam būriui pasisukant, užpakaliniai būriai žengia 2 žingsniu vietoje.

Kai tik būrys prieina į atitinkamą distanciją prie pirmiau einančio būrio, tai to būrio vadas kamandoja: **pusiau žingsniu!** ir būrys ima eiti pusiau žingsniu.

Kai visi būriai sueina tinkamon distancijon, kuopos vadas kamandoja:

3) Tiesiog arba Stok!

§ 211. Kuopą iš ištiestos rikiuotės skyrių voron rikiuojama, atmainant kryptį $\frac{1}{4}$ rato (§ 114). Kuopa skyrių voron rikiuojama taip pat ir iš gretų, kaip tai nurodyta būrio mokyme (§ 115).

§ 212. Kad iš gretų išrikiuoti būrių vorą, kuopos vadas kamandoja:

1) Gretas rikiuok (jei reikia).

2) Dešinėn (kairėn) būrių voron.

3) Žengte (bėgte) **marš!** (einant marš!)

Rikiuojant vorą vietoje būriai, trečiaja kamanda rikiuojasi taip, kaip tai nurodyta eilės (§ 84a) ir būrio (§ 118) mokyme. Tačiau visi būriai, išskiriant priešakinio, prieina (pribėga) prie priešakyje stovinčio ir ant atitinkamos distancijos patys be kamandos sustoja.

Rikiuojant vorą einant, trečiaja kamanda priešakinis būrys žengia vietoje; kiti gi, priėję į nustatytą distanciją, prie pirmiau einančių būrių, ir gi žengia vietoje ligi kuopos vado kamandos: **Tiesiog** arba **Stok!**

Vorų perrikiavimas.

§ 213. Skyrių vora rikiuojama iš būrių voros leidžiant pirmyn ir einant. Kuopos vadas kamandoja:

1) Kuopa iš dešinės (kairės) skyrių voron.

2) Žengte marš! (einant marš!)

Tomis kamandomis priešakinis būrys tuojau vykdo, kas reikia (§ 113). Kiti gi būriai žengia vietoje, kol pirmiau esantysis būrys persirikiuos ir tada savo būrio vado kamanda **Marš!** ima rikiuotis.

§ 214. Kad kuopą būrių voroje leidus pirmyn, kuopos vadas kamandoja:

1) Kuopa deši-nėn!

2) Eiles dvejink!

3) Būriai dešinės sukimu.

4) Žengte marš! (einant marš!)

Ketvirtąją kamanda priešakinis būrys pradeda eiti, kiti būriai žengia vietoje. Kai priešakinė greta tinkamai pasuka, kuopos vadas kamandoja: **Tiesiog!** Ta kamanda priešakinis būrys eina tiesiog. Kiti būriai eina paskui priešakinio būrio, kai tik jiems vieta paliuosuojama ir savo būrių vadų kamanda: **Marš!**

Kad kuopą, skyrių voroje leidus gretomis pirmyn, daroma tai, kas nurodyta būrio mokyme (§ 116).

§ 215. Kad skyrių vorą perrikiavus būrių voron, kuopos vadas kamandoja:

1) Kuopa, kairėn (dešinėn), būrių voron.

2) Žengte marš! (einant marš!)

Antrąją kamanda visi būriai rikiuojasi kairėn, kaip nurodyta būrių mokyme (§ 117). Tačiau visų kitų būrių (išskiriant priešakinio) pirmieji skyriai, nelaukdami kitų ateinant, eina visu žingsniu į tinkamą distanciją ir sustoja arba žengia vietoje sulig savo skyrių vadų kamandos: **Stok!** arba **Vietoje!**

Tą patį daro ir kiti prisirikiuojanti skyriai.

7405
Einant, kai perrikiavimas pabaigtas, kuopos vadas kamandoja: **Stok!** arba **Pirmyn!**

Tas perrikiavimas bėgte vykdomas taip pat, kaip ir einant, bet be būrių vadų kamandų. Žmonės bėga, kiek galėdami, pirmyn, ir savo vietoje rikiuojasi. Priešakinis skyrius eina visu žingsniu.

Vorų tiesimas.

§ 216. Voros tiesiamos priešakine dalimi vietoje ir einant, žengte ir bėgte.

§ 217. Skyrių vora tiesiama kuopos vado kamanda:

1) **Kuopa, rikiuok kairėn!** (dešinėn!)

2) **žengte (bėgte) marš!** (einant marš!)

Ta kamanda vykdoma kaip nurodyta būrio mokyme (§ 113)

§ 218. Kad ištiesus būrių vorą, vietoje stovinčią, kuopos vadas kamandoja:

1) **Kuopa, rikiuok kairėn** (dešinėn).

2) **Žengte (bėgte) marš!**

Vykdamas šį veiksmą žengte, antrąją kamanda visi būriai, išskiriant priešakinio, pasisuka kairėn (dešinėn) ir eina tiesiog. Kai tik būrys ateina prieš savo vietą ištiestoje rikiuotėje, būrio vadas kamandoja: **de š i - n ė n!** (**k a i - r ė n!**, **p a s k u i g i: b ū r y, s t o k!**)

P a s t a b a. Kad šias kamandas įsakius, būrio vadai antrąją kuopos vado kamanda eina į tą vietą, kur turės stoti vidurinis būrio sparnas. Beeidami, jei reikia, jie kamandoja pirmąją kamandą (**b ū r y, d e š i - n ė n!**) Po kamandos **stok!** jie atsistoja rikiuotėn savo vietoj.

Tiesiant rikiuotę bėgte, būriai stoja patys be būrių vadų kamandos.

25
§ 218. Einant būrių vora tiesiama bėgte, o jei priešakinis būrys sustoja, tai žengte ar bėgte.

Pirmame atvėjyje kuopos vadas kamandoja:
Kuopa, rikiuok kairėn! (dešinėn).

2) Bėgte marš!

Antraja kamanda priešakinis būrys ir toliau eina žingine, kiti gi būriai bėgte be kamandų prie jo rikiuojasi.

Antrame atvėjyje kuopos vadas kamandoja:

1) Priešakinio būrio tiesumu kuopa rikiuok kairėn (dešinėn),

2) Marš! (arba: bėgte marš!

Antraja kamanda priešakinio būrio vadas sustabdo savo būrį, kiti gi būriai rikiuojasi prie jo tuo būdu, kaip tai pasakyta § 218.

§ 220. Jei kuopa išrikiuota gretomis, tai tiesia ją ton pusėn, kurion jos gretos pasuktos, tomis pačiomis taisyklėmis, kaip ir būrio mokyme.

Kuopos rikiavimas būrių rikiuotėn ir kuopos rinkimas.

§ 221. Kuopa būrių rikiuotėn gali pereiti iš kiekvienos kitos rikiuotės, vietoje ir einant.

§ 222. Kad kuopai būrių rikiuotėn perėjus, kuopos vadas nurodo, kas bus veikama, kryptį, bendrą būrių susstatymą, distancijas ir terpeklius ir paskyręs, jei reikia ir krypties būrį. Paskui jis kamandoja: **Būriais rikiuok!** (jei reikia: bėgte!)

Ta kamanda būrių vadai savistoviai išvadžioja būrius, kaip jiems kuopos vado įsakyta. Taip pat jie savistoviai savo būrius rikiuoja taip, kaip jiems patogiau, kad savo užduotį išpildžius.

Ta pačia kuopos vado kamanda viršila ir kiti kareiviai, paminėti § 198, eina prie kuopos vado.

7508

§ 223. Jei kuopos vadas ne nurodo, kaip būriai turi stovėti, tai jo kamanda: būriai rikiuok, priešakinis būrys eina 40 žingsnių pusiausukiniu dešinėn, kitus 40 žingsnių pusiausukiniu kairėn, kiti gi po 30 žingsnių dešinėn ir kairėn.

§ 224. Kad surinkus kuopą iš būrių rikiuotės būrių voron, kuopos vadas kamandoja: Tokiam būriui vorą rikiuok! arba įsako, nurodęs vietą, kur būriai turi susirinkti ar paduoti ženklą ar signalą: voros rinkimas.

Šią kamanda vykdant būrių vadai artimiausiu keliu veda savo būrius nurodytom vietom ir ten rikiuoja būrių voron.

Kad kuopą greit surinkus, kuopos vadas stato tiesinį ir paduoda signalą voros rinkimas ir bėgite. Tais signalais visi žmonės bėga artimiausiu keliu pas tiesinį ir patys stoja būrių voron.

Šaudymas.

§ 225. Iš ištiestos kuopos rikiuotės šaudoma: a) iš tankinės rikiuotės tik salva, visa kuopa, stovint arba klupščiom, b) iš retinės rikiuotės, salva visa kuopa būriais, po vieną—gulom, klupščiom ar stovint.

§ 226. Visos kuopos šaudymas eina tomis pat taisyklėmis, kaip ir būrio šaudymas (§ 122 ir 123) tačiau šiomis atmainomis:

a) Kamanda: šaudymas kuopos ir būrių vadai eina už kuopos. Kuopos vadas atsistoja tokioje vietoje, iš kur jo kamanda geriausia girdėtusi, o būrių vadai ten, iš kur jiems patogiausia būtų šaudymą žiūrėti.

b) Jei šaudoma antrosios eilės priešakiu, tai

76

viršila ir kiti su juo stovinti kareiviai, komanda šaudymas eina artimiausiu terpekliu už kuopos ir atsistoja 2 žingsniu ties tuo terpekliu, kuriuo atėjo ir toje pačioje tvarkoje, kaip pirmiau stovėję.

§ 227. Kad šaudyti būriais iš retinės rikiuotės, kuopos vadas, nurodęs bendrą visiems arba atskirus kiekvienam būriui taikinius ir šaudymo rūšį (ei reikia), komandoja: **Būriais—pradėk!**

Ta komanda būriai šaudė būrio mokymo taisyklėmis (§ 122 ir 123).

Kad sustabdžius šaudymą, kuopos vadas komandoja arba švilpia. Tada būrių vadai komandoja savo būriams: **Gaiduką!** ir laukia tolimesnių nurodymų.

§ 228. Iš būrių rikiuotės šaudoma tomis pat taisyklėmis, kaip ir § 227.

Kad šaudyti iš visos kuopos ar jos dalių, kai kuopa vorojo, reikia arba kuopą ištiesti arba duoti tam tikrus įsakymus.

Kovos tvarka kuopoje.

Kovos tvarkos sąstata ir kariškių vietos.

§ 229. Kuopos kovos tvarka sudaroma iš būrių, grandinėn išskleistų ir būrių atsargoje paliktų.

Tačiau visi būriai gali būti grandinėn išskleisti.

Vieta, paskirta kuopos kovos tvarkai, sudaro kuopos kovos tvarkos barą.

§ 230. Grandinės būriai sudaro būrio grandinės barus. Jie sustoja taip, kad susižinoti tarp savęs, kaip tai nurodyta būrio mokyme (§ 124—126).

§ 231. **Atsarga** sustoja tokioje vietoje už grandinės, kad visumet galėtų jai padėti, o taip

76 05

pat, kad be reikalo priešas jos nešaudytų ir jos nematytų.

Atsarga rikiuojama tankine, retine ir būrių rikiuote.

Jei vienoje vietoje sustatyti keli atsargos būriai, tai valdo juos vyresnysis būrio vadų.

P a s t a b a. Kulkosvydžiai, šovinių vežimėliai laike kovos turi būti kuoarčiausia grandinės, bet ir gi kiek galint slapta nuo priešo.

§ 232. Kovos tvarkos užpakalis ir sparnai, jei toliau į frontą nestovi kitos dalys, privalo būti žvalgų sergiamos. Žvalgai siunčiami iš atsargos ir grandinės.

Jei kuopos vadas nėra to įsakęs, tai daro patys sparnų būrių vadai ir atsargos viršininkas.

§ 233. Kuopos kovos tvarka sargybinių, žvalgų pagalba ir kitais būdais visumet susižino su kitomis kovos dalimis iš dešinės, kairės ir su atsarga ar apskritai su kariuomene užpakalyje esama.

§ 234. Jei kuopai įsakymu nenurodyta, kokio didumo frontą ji turi užimti, tai ji pati užima tiek vietos, kiek jai reikalinga, kad išpildžius tas užduotis, kurios jai pavestos.

Vidutinis karo metu kuopos frontas apie 250—300 žingsnių, neskaitant žvalgų vietų.

§ 235. Kuopos vadas esti ten, iš kur jam geriausiai kovą valdyti ir priešą sekti. Jei kovoje esti daugiau dviejų būrių, tai jis pats juos valdo.

Prie kuopos vado, kad jo įsakymus, pranešimus ir t.t. kur reikiant pasiųsti, visumet esti: tiesinis, kuopos trimitinis ir ūkvedys, o taip pat, jei reikia, tai ir daugiau žmonių iš yvairių būrių (§ 233).

Atsargos viršininkas esti ten, iš kur jam geriau valdyti atsargą, žiūrėti grandinės vei-

27
kimo, jei galima, priešą sekti ir visumet su kuopos vadu susižinoti.

Kur būti būrių ir skyrių vadams nurodyta būrio mokyme (§ 126).

Viršila, jei nėra gavęs ypatingų įsakymų, esti prie atsargos ir žiūri tvarkos kuopos užpakalyje, kad būtų siunčiama į grandinę užtektinai šovinių ir sužeistieji būtų tvarkoje iš grandinės išnešami.

Bugniniai ir trimitiniai esti atsargoje ar prie kuopos vado—žiūrint kaip jis įsakė.

Kovos tvarkos valdymas.

§ 236. Bendros kuopos vado pareigos tokios pat, kaip ir kitų viršininkų kovoje (§ 129).

Jis išskirsto būrius į grandinę ir atsargą, paskiria barus grandinėje ir valdo šaudymu, judesiais, veiksmiais ir stiprina grandinę žmonėmis iš atsargos. Tačiau būrio vadai nevaržomi kuopos vado įsakymais tiek, kiek tai statutas leidžia (§ 130).

Judesyje jis nurodo būriams kryptį ar poziciją. Paskiria krypties būrį ir nurodo, kur ir kaip visa kovos tvarka turi prie vietos prisitaikinti. Jis taip pat sudaro savo baro žvalgymą, sparnų apsaugą ir susižinojimą su savo artimiausiu viršininku ir artimiausiomis veikiančiomis dalimis (§ 233).

§ 237. Atsargos viršininkas, gavęs bendrus kuopos vado nurodymus, pasirenka savo atsargai vietą ir rikiuotę ir valdo ją taip, kad visumet tinkamiausiu būdu grandinei padėti (§ 231). Tačiau grandinei pagalbą siunčia tik kuopos vadui įsakius. Todėl jis visumet su juo susižino. Jei jo atsargos sparnai nesusiduria su kitomis dalimis arba žvalgų nesaugomi, tai jis organizuoja jų saugojimą (§ 232).

7705

Kad atsargą valdžius, jis naudojasi tankinės ir retinės rikiuotės taisyklėmis.

§ 238. Būrių ir skyrių vadai, o taip pat ir grandžių vyresnieji vaduojasi būrio mokymo taisyklėmis (§ 129—132).

Kovos tvarkon stojimas.

§ 239. Kuopa kovos tvarkon gali stoti iš kiekvienos rikiuotės, dargi net ir iš žygio voros. Kuopa kovos tvarkon stoja kiek galint priešui nematant ir žvalgų saugojama.

§ 240. Kad stojus kovos tvarkon iš vietos, kuopos vadas ištiria artimiausią vietą, siunčia žvalgus priešui sekti, o taip pat sparnams saugoti ir susižinojimui. Paskui jis skelbia visiems žmonėms:

- a) Kas žinoma apie priešą ir artimiausias mūsų kariuomenės dalis;
- b) kas pavesta kuopai padaryti ir kaip manoma tai įvykdyti;
- c) bendra kovos tvarkos kryptis;
- d) būrių susistatymo tvarka grandinėje ir atsargoje ar nurodo jų vietas ir barus;
- e) kur pastatyti šovinių vežimėliai ir kur yra sužeistųjų aptvarstymas;
- g) jis nurodo vietas kulkosvydžiams statyti.

Jei siunčiami grandinėn keli būriai, tai vienas jų skiriamas krypties būriui.

Jei nėra laiko, tai kuopos vadas nurodo žmonėms bent veikimo tikslą ir kaip būriai sustatomi. Kitus nurodymus praneša per būrio vadus artimiausiai progai pasitaikius.

§ 241. Būrių vadai tuojau patikrina, skyrių vadams padedant, ar kareiviai gerai suprato kuopos

78

pos vado įsakymus (§ 240). Po tam kuopos vadas kamandoja: Tokie ir tokie būriai (ar kuopa) grandinèn! (jei reikia: bėgte!)

Ta kamanda būriai, grandinèn paskirti, eina (bėga) į savo barus ir ten skleidžiasi į grandinę, kaip tai nurodyta būrio mokyme § (133 — 135). Beeidami jie savo judesius taiko su krypties būriu. Krypties būriui nurodymus duoda pats kuopos vadas.

Atsargos vadas paskutinis veda atsargą nurodyton vieton ir ten ją prie vietos pritaiko.

Visi žmonės, kurie sulig § 235 turi būti su kuopos vadu, atsargoje, o taip pat sužeistųjų ir šovinių nešėjai, tuojau eina į savo vietas.

§ 242. Kuopa, einant ar leidžiant pirmyn, kovos tvarkon stoja taip, kaip nurodyta aukščiau minėtuose § § 239 — 241. Tačiau antpuolin einant būriai, atsargon paskirti, sustoja ir perrikiuojami vietoje. Taip pat atsitraukiant būriai grandinèn paskirti ir gi sustoja ir skleidžiami linèn. Kiti būriai eina toliau ir skleidžiami ar perrikiuojami judesyje

Kai tarp grandinès ir atsargos susidarè tam tikra distancija, sustojusieji būriai ima eiti.

Šaudymas.

§ 243. Grandinėje kiekvieno būrio šaudoma savistoviai, kaip tai nurodyta būrio mokyme (§ 136 — 139).

Kad šaudžius, kuopos vadas įsako, kas reikia būrio vadams, nurodant bendrą visiems būriams šaudymo taikinį, ar skirium kiekvienam, o taip pat ir šaudymo rūšį.

Kad sustabdžius šaudymą, kuopos vadas švilpia ar šiaip įsako. Jo švilpimą ir įsakymą atkartoja visi būrių ir skyrių vadai.

7805

§ 244. Būrių ir skyrių vadai patys sustabdo šaudymą, jei taikinio, kuris buvo šaudomas, jau nebematyti, arba jei šaudymas netvarkiai eina. Taip pat jei nėra laiko savo viršininkui pranešti, jie patys gali taikinį mainyti arba šaudymą pradėti, jei tai nebuvo kuopos vado uždrausta.

§ 245. Atsarga šaudo tik kuopos vadui įsakius arba netikėtai priešui mums pavojainga poziciją užėmus. Visa tai daroma sulig kuopos mokymo nurodymų (§ 225—228).

Kovos tvarkos judesiai.

§ 246. Kovos tvarkos judesiai vykdomi kuopos vadui įsakius. Jis nurodo bendrą judesio tikslą ir ypatingą kiekvienam būriui užduotį.

§ 247. Būriai, grandinėn išskleisti, savo judesius vykdo būrio mokymo taisyklėmis (§ 140-147), tačiau jie tarp savęs nuolat susižino ir vienas kitam padeda. Taip pat jie nuolat susižino su kuopos vadu ir kitomis dalimis.

§ 248. Jei atsarga nėra gavusi iš savo viršininko kokio ypatingo įsakymo, tai ji savo judesius visomet derina su visos kuopos judesiais (§ 231 ir 237). Savo judesius atsarga daro **bėginiais**, šliaužiant, visa savo sudėtimi, eilėmis, dalimis ir t.t. Tačiau visomet ji stengiasi prie vietos prisitaikinti.

§ 249. Jei reikia atgal trauktis, tai kuopos vadas pirmučiausia liepia atsargai ar šiaip kokiai kuopos daliai užimti naują jau nužiūrėtą poziciją. Kuopa atgal traukiasi tik priruošus naują poziciją apsiginti.

Atsitraukiant grandinės barai stengiasi kuo greičiausiai pasitraukti iš naujos pozicijos prie šakio, kad nekliudyti šaudyti.

Grandinės stiprinimas.

§ 250. Tik kuopos vadas gali įsakyti grandinę stiprinti. Jis paskiria tam reikalui atsargos dalį ir nurodo jai kryptį.

§ 251. Grandinė stiprinama ją pailginant ar šiaulių skaičių dauginant. Jei ji ilginama, tai būrys, tam reikalui paskirtas, sudaro kuriame nors grandinės sparne atskirą barą, jei padauginama šiaulių skaičiumi, tai žmonės užima vietas grandinės terpekliuose.

§ 252. Būrio vadas, einant pagelbon, arba tuojuo savo būrį išskleidžia, arba pirmiau slaptai jį pozicijon atveda.

§ 253. Jei grandinėn įsimaišė kitų dalių žmonės, tai jie klauso grandinės viršininko įsakymų. Jei grandinėn atvyksta viršininkas vyresnis čia esamojo, tai jo klauso visi grandinės žmonės.

Tačiau, kai tik yra galima, žmonės išskirstomi kiekvienas į savo dalį.

Kovos tvarkos krypties atmaina.

§ 254. Kad truputį atmainius kovos tvarkos kryptį vietoje ar judesyje, kuopos vadas duoda būrių vadams tam tikrus įsakymus. Jis nurodo veikimo tikslą, naują kryptį ir krypties būrį. Krypties būrio vadas daro taip, kaip nurodyta būrių mokyme (§ 148 ir 149). Kitų būrių vadai veda savo būrius į naują poziciją, taikant savo būrių judesius su krypties būrio judesiais.

Atsargos viršininkas, jei nėra gavęs ypatingo įsakymo, stato atsargą ten, iš kur patogiausia būtų savo daliai pagelbos duoti (§ 248). Apie tai jis praneša kuopos vadui.

§ 255. Jei kryptį reikia žymiai atmainyti,

79 00
tai ten siunčiama nauja grandinė iš atsargos, atsargon gi siunčiama, jei reikia, senos grandinės dalis.

Ataka ir durtuvų kova.

§ 256. Atakuoti ir durtuvais kautis kovos tvarkoje gali, kaip visa grandinė, taip jos dalis, viena atsarga arba grandinė drauge su atsarga.

§ 257. Viena grandinė atakuoja taip, kaip tai būriui nurodyta (§ 150-153). Atsarga eina čia pat paskui grandinės, kad visumet jai pagelbėti.

Kai reikia atakuoti grandinės dalimi, tai kuopos vadas įsako kas reikia būrių vadams. Būriai, vietoje likusieji, šaudydami padeda atakon einančiai grandinei.

§ 258. Kai atsargai įsakyta skirium nuo grandinės atakuoti, tada atsarga prieina kiek galint arčiau priešo (§ 248) ir apie 50 žingsnių jį durtuvais puola. Grandinė šaudant padeda atsargai, o kai iš ten pasigirs valio, grandinė, kuopos vadui įsakius, ir gi atakon puola.

259. Jei grandinei reikia drauge su atsarga atakon eiti, tai kuopos vadas sako apie tai būriams, nurodo žmonėms veikimo tikslą ir busimosios kovos kryptį. Pagalios jis įsako atsargai atvykti (ateiti, atbėgti, atšliaužti) prie pat grandinės.

Tai padarius, kuopos vadas įsako grandinei ir atsargai arba iš vietos priešą durtuvais pulti (jei ne toliau 50 žingsnių § 150), arba eiti atakon, kad ataką durtuvų kova baigus (§ 151 ir 152).

Kulkosvydžiai atakon eina drauge su visa kuopa, kiek galint pirmyn išsikišdami ir savo ugnimi priešą naikinant.

§ 260. Kuopos vadas, paėmęs poziciją, įsako būrio vadams be paliovos priešą persekioti, jį šaudant ir durtuvais mušant, kol priešas nebus galutinai nuveiktas arba išblaškytas. Reikale jis liepia paimtą poziciją tuojuo įtvirtinti ir iš ten šaudyti priešui atvykstančią pagelbą. Jis gali taip pat įsakyti kuopai susirinkti, kad ją sutvarkius ir bendrai su visa savo dalimi veikus.

Kuopos rinkimas.

§ 261. Kuopa iš kovos tvarkos renkama taip, kaip ir iš būrių rikiuotės (§ 224).

Veiksmai naktį.

§ 262. Kariuomenė, ypač gi pėstininkai, privalo naudotis naktimi, kad padarius tuos veiksmus ir judesius, kurių dieną arba visai negalima padaryti, arba galima tik didelėmis aukomis. Ypač svarbu naktį kiek galint arčiau prie priešo priėti ir geriausią poziciją užimti.

§ 263. Nakties veiksmuose žiūrima, kad būtų didžiausia tyla ir atsargumas, kad priešui neleisti savo sumanymų sužinoti.

§ 264. Kovos tvarka sudaroma kiek galint arčiau priešo, tačiau vistiek tokioje nuo jo tolu- moje, kad jis negalėtų tai užgirsti ar pamatyti. Visos kovos tvarkos dalys naktį esti arčiau viena kitos ir labiau susižino, kaip fronto linėje, taip ir gilumon. Tam reikalui imama daugiau žmonių į žvalgų būrelius ir sudaroma atskiros susižinojimo grandinės.

§ 265 Naktį ypač sunku tikrą kryptį lai- kyti, tačiau kryptį būtinai reikia išlai- kyti, nežiūrint didžiausių sunkumų. Kad dalys neklaidžiotų, reikia bent priešakinėse

8005

dalyse turėti vedėjus, kurie gerai vietą žinotų Gryžkeliuose ir vietose, kur greičiau galima paklysti, pirmiau einančios dalys stato žmogų, kuris ir nurodo, kur dalis yra nuėjusi ar pasukusi.

§ 266. Naktį vartojamos raketos, tačiau tik tada, kai priešui mūsų kariumenės vieta vis tiek jau nebe paslaptis. Galima naudotis ir prožektoriumi.

§ 267. Naktį antpuolant pėstininkai einę būrių rikiuote, tačiau mažesniais terpekliais ir distancijomis.

§ 268. Kiekviena kuopa esti būrių arba ištiestoje rikiuotėje. Tas priklauso nuo vietos ypatybių ir kaip toli priešas. Juo arčiau prie priešo prieita, juo rikiuotė, retesnė, kadangi vis didesnis pavojus, kad priešas ims šaudyti. Tačiau prieš pat priešą pulsiant sutartiniais ženklais (elektrine lempute, švilpimu, šuviu ir t.t.) žmonės staiga puola priešą, tačiau betankėdami prie savo viršininkų.

§ 269. Sustojant ir judesyje geriausia naudotis slėniais (pakalnėmis), todėl, kad naktį visumet geriau matyti iš apačios aukštyne. Antpuolant nereikia sustoti tokiose žymesniose vietose, į kurias priešas dar dieną galėjo gerai prisitaikinti.

§ 270. Antpuolant, kol žmonės dar judesyje, šaudyti neleidžiama. Jei bus užtikta priešo dalys, jas reikia stengtis be jokio triūkšmo arba nelaisvėn paimti arba sunaikinti.

Nakties antpuolis, kaip ir dienos baigiamas durtuvų kova.

§ 271. Sparnai ir užpakalis naktį ypač gerai reikia saugoti.

§ 272. Atsiginant priešo linkui siunčiami slapukai, žvalgai, statomi sargybiniai. Juo labiau laukiamas priešo antpuolis, juo daugiau kariumenė saugojama.

81

§ 273. Žvalgams, sargybiniams, slapukams ir t.t. įsakoma, kaip tik pastebės priešą besiantinant, tuojau apie jį pranešti, reikale gi slaptai grįžti į savo lines, kad tuo būdu saviškiems ne-kliudžius priešui kaip reikiant atsiginti

§ 274. Visi apsaugos žmonės ginkluojami dar ir granatomis, o taip pat duodamos kaiku-riems raketos. Savo nuožiūra arba sutartinai jie šaudymu, granatų metimu ar raketomis praneša, ties kuria vieta priešas pasirodė. Gali būti pri- rengti laužai, kad sargai besitraukdami gelėtų juos padegti ir tuo būdu tiksliai nurodyti, kur priešas yra ir net leisti jį matyti.

§ 275. Reikale pėstininkai esti pilnai pasi- rengę priešui šaudymu ir durtuvais atsiginti. Ki- tos vietos kiek galint labiau sustiprinamos šiau- liais ir kulkosvydžiais. Granatos laikomos tokiose vietose, iš kur jas galima būtų kuogreičiausia griebus į priešą mėtyti.

§ 276. Jei bus pastebėta, kad priešas, tam- suma besinaudodamas, arti mūsų pozicijų priėjo, tai reikia jį būtinai iš užimtos vietos išmušti, kad neleidus jam apsikasti.

§ 277. Kad naktį tikriau šaudžius, dieną šau- doma į įžymesnes vietas, kad tuo būdu sužino- jus, kaip šautuvas naktį reikia laikyti. Kulkos- vydžiai, dieną išmėginus šaudymą, įtvirtinami. Taip pat galima daryti ir su šautuvais.

§ 278. Labai didelę reikšmę turi nuo priešo atsiginti padarytos kliūtys. Jos kliudo priešui užpulti ir duoda progos jį ten sustojusį gerai šaudyti.

§ 279. Priešą šaudyti reikia tada, kai bus matyti jo žmonės arba, raketas mėtant, kai bus reikalinga.

§ 280. Priešui per daug prie pozicijų prisiar-

81.00
tinus, kai jau nėra laiko jo šaudyti, jis durtuvais puolamas.

§ 281. Priešą nuveikus, reikia jį pulti persekioti, tačiau naktį persekiojant ypač reikia būti atsargiems. Todėl naktį priešą persekioti geriausia tik netoli. Dienai auštant, jei galima, persekioti jis toliau.

IV. BATALIONO MOKYMAS.

Bataliono rikiuotės. Bataliono išskaičiavimas.

§ 282. Kiekviena bataliono kuopa išsiskaičiuojama skiriam, kaip tai nurodyta kuopos mokyme.

Kokioje rikiuotėje batalionas būtų, kuopos vis tiek vadinamos savo eilės numerais.

§ 283. Jaunesnysis bataliono karininkas, bataliono: adjutantas, trimitinis, tiesinis ir raitieji siunčiamieji skiriami bataliono vado įsakymams ir paliepinams vykdyti ir juos perdavinėti.

Tiesinis yra dar ir tam, kad pažymėti vietą, kur yra bataliono vadas, o taip pat ir vietą, kur batalionas renkasi. Jei reikia pažymėti bataliono susirinkimo vietą, tai tiesinis atsistoja ten, kur turi būti bataliono fronto vidurys. Jis stovi atsigrižęs į tą pusę, kur turės būti atsigrižęs bataliono frontas (§ 179).

Bataliono rikiuotės ir žmonių vietos.

§ 284. Bataliono rikiuotės sudaromos iš kuopų rikiuočių. Bataliono rikiuotės esti:

- a) atsargos ir žygio voros,
- b) kuopų rikiuotė ir bataliono kovos tvarka.

89

a) Voros.

§ 285. Bataliono atsargos voroje visos kuopos esti būrių voroje. Jos stovi 2 linėmi: dvi kuopi greta, pirmoje eilėje, ir antros dvi antroj— pirmųjų užpakalyje.

Žygio voroje kuopos eina viena paskui kitos skyrių vora.

§ 286. Bataliono vadas kuopas stato tokioje tvarkoj, kaip jam patogiau, tačiau jei jo nėra nurodyta tvarkos, tai jos stoja savo numerų eilėje iš dešinės kairėn ir nuo galvos į uodegą.

§ 287. Terpekliai tarp kuopų sparnų— 3 žingsniai; distancijos tarp kuopų—10 žingsnių.

§ 288. Kulkosvydžių komanda stoja 20 žingsnių už bataliono Jos frontas neturi būti ilgesnis bataliono fronto linės.

Sovinių vežimėliai sustoja 10 žingsnių už kulkosvydžių komandos arba, jei jos nėra, tai už bataliono. Jie stovi vienoje linėje arba voroje taip, kad tarp jų būtų 6 žingsnių terpekliai ir 3 žingsniai distancijos.

§ 289. Bataliono vadas esti ten, iš kur jam geriausiai batalioną valdyti.

Prie jo esti žmonės, § 283 paminėti, išskiriant bataliono tiesinio, kuris atsistoja: atsargos voroje terpeklyje tarp 1 ir 2 kuopų, žygio gi voroje jis stovi iš priešakinės kuopos priešakinio skyriaus kairiajame pirmos eilės sparne. Reikale jis šaukiamas prie bataliono vado.

Pastaba. Jei atsargos voroje kuopos vadai stoja į dešinę sparną, tai bataliono tiesiniai atsistoja antroj eilėj.

§ 290. Visi kuopos žmonės bataliono voroje stoja ten, kur jiems kuopos mokyme nurodyta. Tačiau kuopų vadai stoja 5 žingsniai ties savo kuopos viduriu. Jei kuopos vadai raiti, tai

atsargos voroje jie atsistoja 3 žingsniai kairėn arba dešinėn nuo priešakinio būrio sparno į lauką. Žygio voroje jie atsistoja 3 žingsniai dešinėn nuo priešakinio būrio sparno.

§ 291. Bataliono vado komanda: Bugniniai (trimitiniai) į dešinią bataliono sparną, bugniniai (trimitiniai) eina ir rikiuojasi 4 žingsniai nuo dešiniojo (kairiojo) sparno pirmosios kuopos linių, tačiau lygiuodamies su antrąja priešakinių būrių eile. Bataliono bugninis (trimitinis) visus juos valdo. Jis atsistoja 1 žingsnis ties jų linės viduriu.

Pastaba. Jei rikiuotėje yra ir bugninių ir trimitinių, tai trimitiniai atsistoja į dešinę nuo bugninių. Bataliono trimitinis atsistoja dešiniajame trimitinių sparne. Bataliono bugninis stoja, kaip aukščiau nurodyta.

§ 292. Bataliono vado komanda: Bugniniai (trimitiniai)-prieš batalioną! jie rikiuojasi būrio distancijoje ties bataliono viduriu.

Jei bataliono voros frontas siauresnis bugninių fronto, tai bugniniai dveжина gretas ir tankina.

b) Kuopų rikiuotė.

§ 293. Kuopų rikiuotėje kuopos stoja į vieną ar dvi linis arba įsikišuliais. Terpekliai ir distancijos tarp jų esti sulig įsakymo. Kiekviena kuopa esti tokioje rikiuotėj, kokia kuopos vado numanymu šioms apystovoms yra tinkamiausia.

§ 294. Jei bataliono vadas nenurodė kuopų rikiuotės, tai kuopos sustoja į 2 linis, terpekliuose ir distancijose apie 100 žingsnių. Pirmoji ir antroji kuopos stoja pirmoje eilėje, antroji ir trečioji – antroje.

§ 295. Kulkosvydžių komanda su savo šovinių vežimėliais esti prie kurios nors kuopos, žiūrint, kur paskirs bataliono vadas. Jei kulko-

83
svydžių kamandai nebuvo nurodyta vietos, tai ji atsistoja prie dešiniojo sparno 2 linės kuopų.

Sovinių vežimėliai rikiuojami irgi bataliono vado įsakymu.

§ 296. Visi žmonės, § 283 paminėti kuopų rikiuotėje esti prie bataliono vado ar ten, kur jis jiems įsakys.

Kuopos žmonės stoja taip, kaip pasakyta kuopos mokyme.

Bataliono valdymas.

§ 297. Kad batalioną valdžius, bataliono vadas įsako ir kamandoja. Jei batalionas esti atsargos voroje, tai bataliono vadas pats visus jo veiksmus valdo. Kuopų rikiuotėje ir žygio voroje vykdomąsias kamandas kuopų vadai įsako.

Judesiai ir bataliono krypties atmaina.

§ 298. Bataliono vorų judesiai vykdomi tomis pačiomis taisyklėmis ir kamandomis, kaip ir kuopoje būrių voroje, tačiau su tam tikromis, aukščiau nurodytomis, ypatybėmis. Žygio voroje nereikalaujama visų kuopų žmonėms vienu žingsniu eiti.

§ 299. Lygiavimas nurodomas kamanda. Tačiau jei lygiavimas nebuvo nurodytas, tai atsargos voroje lygiuoja į vidurį, žygio gi — į dešinįjį sparną. Be to dar kuopos viena kitai lygiuoja į užpakalį.

§ 300. Atsargos vora savo kryptį gali keisti vietoje ir judesyje. Ji tai daro tais pačiais būdais, taisyklėmis ir kamandomis, kaip ir kuopa būrių voroje (§ 205). Kuopos, vienoje linėje stovinčios, elgiasi taip, kaip viena kuopa.

830

§ 301. Žygio voros krypties atmaina daroma paeiliui kuopų dešinės (kairės) sukimu (§ 206 ir 297).

§ 302. Jei batalionas esti kuopų rikiuotėje, tai jo judesiai ir krypties atmaina daromi prisi-
taikant prie taisyklių kuopoms būrių voroje (§ 207).

§ 303. Kulkosvydžių kuopos ir šovinių ve-
žimėliai kiekvieną kartą, batalionui judesį vykdant,
atsistoja į savo vietas (§ 288 ir 295).

Bataliono vorų perrikiavimas.

§ 304. Bataliono voros rikiuojamos ruošia-
momis bataliono vado kamandomis. Jis nurodo
tinkamą kuopų susstatymą, kuopų gi vadai savo
vykdomomis kamandomis vykdo bataliono vado
kamandas ir įsakymus.

§ 305. Atsargos vora perrikiuojama į
žygio vorą tik leidžiant pirmyn arba einant
vienai kuopai po kitos. Tam reikalui bataliono
vadas, nurodęs tikslą, o taip pat kryptį ir, jei
reikia, kuopų susstatymą, kamandoja: **Batalio-
nas iš dešinės (kairės) skyriais! To-
kia kuopa pirmyn!**

Ta kamanda minėtos kuopos vadas veda
savo kuopą nurodyton kryptin, perrikiuojant ją
skyrių voron. Kitos kuopos laukia savo eilės ir
eina paskui priešakinės kuopos.

§ 306. Žygio vora atsargos voron rikiuojama
priešakinės voros tiesumu. Tai daroma tik vie-
toje. Bataliono vadas kamandoja: **Batalionas
atsargos voron!**

Ta kamanda priešakinės kuopos vadas perriki-
kuoja savo kuopą būrių voron ir sustabdo ją
(jei batalionas ėjo) frontu ten, kur įsakyta. Kitos
kuopos artimiausiu keliu eina į savo vietas ir
ten ir gi perrikiuojamos. Jei nebuvo nurodyta,

84
T

kokioje eilėje kuopos turi atsistoti, tai antroji kuopa stoja kairėn nuo pirmosios, antroji ir trečioji jų užpakalyje.

§ 307. Kulkosvydžių kamandos, kaskartą batalioną perrikiuojant, eina savo vieton iš ten savo viršininko kamandomis.

Šovinių vežimėliai stoja ten, kur jiems § 288 nurodyta.

Bataliono perrikiavimas į kuopų rikiuotę ir bataliono rinkimas.

§ 308. Batalionas gali būti iš kiekvienos rikiuotės perrikiuotas kuopų rikiuotėn. Tai daroma, kaip vietoje, taip ir judesyje, sulig § 222 taisyklių.

§ 309. Jei bataliono vadas nenurodo, kokioje tvarkoje kuopos stoja, tai jo komanda: **kuopų rikiuotėn—rikiuok!** priešakinės kuopos pusiau sukiniu eina 70 žingsnių dešinėn ir kairėn, paskui gi dar 50 žingsnių fronto kryptin. Antros eilės kuopos eina 50 žingsnių dešinėn ir kairėn (§ 294). Jei nebuvo nurodyta krypties kuopos, tai ja esti priešakinė dešinioji kuopa.

§ 310. Kulkosvydžių komanda drauge su kuopomis, savo viršininkui kamandojant, eina į bataliono vado nurodytą vietą (§ 295).

§ 311. Bataliono vadui įsakius surinkti batalioną iš kuopų rikiuotės, kuopų vadai perrikiuoja savo kuopas į būrių voras, paskui gi artimiausiu keliu veda jas į bataliono vado nurodytą vietą, kur stovi tiesinis. Jei nebuvo ypatingo įsakymo, batalionas rikiuojasi atsargos voron.

Bataliono kovos tvarka.

Kovos tvarkos sąstata ir žmonių vietos.

§ 312. Bataliono kovos tvarka sudaroma iš kuopų, paskirtų į kovos barus ir iš kuopų bataliono atsargoje.

84 00

Visos bataliono kuopos gali būti kuopų kovos baruose.

Vieta, kurią užima bataliono kovos tvarka, vadinama bataliono kovos baras.

§ 313 Kuopos, esančios kovos baruose, stoja fronto tiesumu, sąryšyje tarp savęs ir tokioje tvarkoje, kaip bataliono vadas nurodo, Kiekviena kuopa stoja taip, kaip jai nurodo kuopos vadas (229—235).

§ 314. Bataliono atsargos kuopos stoja kuopų barų užpakalyje arba įsikišuliais. Tačiau taip, kad visumet galėtų savo barams pagelbon ateiti, susižinoti su jais, bet be reikalo nebūti prieš šaudomais. Bataliono atsargos dalys stoja sykiu arba skiriam. Jei atsargoje sustoja kelios kuopos, tai atsargos viršininku esti bataliono vado pasiųstas vyresnysis kuopų vadų viršininkas.

Bataliono vadas nurodo vietą, kur atsargai sustoti. Kiekviena kuopa esti rikiuotėje pagal savo viršininko nuožiūros. Jei atsarga esti iš kelių kuopų, tai viršininkas įsako ir kuopos rikiuotę.

§ 315 Kulkosvydžiai esti kiekvienos kuopos bare. Labiau pavoingose ar svarbesniose vietose, bataliono viršininkui įsakius, statoma daugiau kulkosvydžių. Dalis kulkosvydžių statoma atsargoje (§ 240).

Šovinių vežimėliai, arba skirstomi tarp kuopų barų, arba stovi vienoje vietoje.

§ 316. Bataliono vadas organizuoja sparnų ir užpakalio apsaugą, o taip pat žvalgus priešui sekti ir susižinojimą su kitomis kariuomenės dalimis. Jei bataliono vadas nėra to įsakęs, tai tuo rūpinasi patys kuopų ir net būrių vadai (§ 232 ir 233).

§ 317. Bataliono vadas esti ten, iš kur jam geriau batalioną valdyti ir kovos žiūrėti. Prie jo

85

esti ne tik žmonės, nurodyti § 235, bet gali būti ir kiti, susižinojimui reikalingi žmonės

Atsargos viršininkas pasirenka tokią vietą, iš kur jis patogiau gali atsargą valdyti ir susižinoti su bataliono vadu ir kuopomis kovoje esančiomis.

Kovos tvarkon stojimas.

§ 318. Batalionas kovon gali stoti iš kiekvienos rikiuotės, dargi iš žygio voros

§ 319. Kad kovon stojus, bataliono vadas įsako gerai sekimą padaryti ir siunčia žvalgus nuolat priešui sekti, o taip pat sparnams ir užpakaliui saugoti ir žmones susižinojimui. Paskui skelbia kuopų vadams ir kulkosvydžių kamandos viršininkui ir, jei galima, tai net ir visiems žmonėms: a) kas žinoma apie priešą ir artimiausias kariuomenės dalis; b) kokia bendra visai kariuomenei užduotis, kas pavesta batalionui padaryti ir kaip manoma tai atsiekti; c) kaip paskirstytos kuopos ir kulkosvydžiai kovon ir bataliono atsargon; d) kas kiekvienai kuopai pavesta, kokia jų kryptis (antpuolant) ir kur kuriai kuopai vieta paskirta; e) kur stovės šovinių vežimėliai ir kur bus aptvarstymo vieta; g) paskiria vietą, kur bus pats bataliono vadas ir duoda kitus reikalingus įsakymus.

Siunčiant kuopas kovos baran, viena kuopų gali būti krypties kuopa.

Jei nėra laiko tiksliai visoms kuopoms jų užduočių nurodyti, tai kovon siunčiama tik reikalingiausia jėga, paskui gi nustatoma visa kuopos tvarka.

§ 320. Kuopų vadai praneša savo kuopoms

8505
gautus iš bataliono vado įsakymus, aiškina žmonėms, kas reikia ir eina į savo kovos vietas (240–242) Atsargos kuopos eina į atsargai paskirtą vietą (§ 314).

Kovos tvarkos valdymas.

§ 321. Bataliono vadas valdo kovos tvarką įsakymais. Tačiau savo įsakymais jis nevaržo kuopų vadų iniciatyvos, jei šie neatsitolina nuo įsakymuose duotų nurodymų (§ 319).

Kuopos vadai, vykdydami bataliono vado įsakymą, elgiasi sulig §§ 236, 239 ir 240.

Kovos tvarkos atmaina ir judesiai.

§ 322. Bataliono kovos tvarkos judesiai vykdomi bataliono vadui įsakius. Jis nurodo bendrą visam batalionui, kiekvienai kuopai ir kulkosvydžių kamandai judesių tikslą, paskiria krypties kuopą ir kada kuriai kuopai kovon stoti.

Kuopos vadai vykdo judesius bataliono vado įsakymais ir sulig kuopos mokymo taisyklių (§ 246 ir 249). Jie susižino su kitomis kuopomis, eina krypties kuopos tiesumu ir vienas kitam pagalbos teikia.

Bataliono atsarga, jei nėra gavusi tam tikrų įsakymų, savo judesius taiko su kovos baro kuopų judesiais. Ji visomet esti pasirengusi pagalbos teikti (§ 214).

§ 323. Jei reikia nedaug pakeisti kovos tvarkos kryptį, tada bataliono vadas įsako tai kuopų vadams ir, jei reikia, paskiria naują krypties kuopą. Kuopų vadai vykdo tai sulig kuopų mokymo (§ 254 ir 255).

86

Jei reikia žymiai pakeisti kovos tvarkos kryptį, tada šaukiama iš bataliono atsargos kuopos ir iš jų sudaroma nauji kovos barai. Atsargon siunčiami, jei reikia, kuopos iš seno kovos baro.

§ 324. Kulkosvydžiai daro savo judesius tų vadų įsakymais, prie kurių dalių jie priskirti. Jei yra atskira kulkosvydžių komanda, ji arba jos dalys niekur nepriskirtos, tai ji klauso bataliono vado įsakymų (§ 315).

Sovinių vežimėliai savo judesius taiko prie viso bataliono arba tų kuopų judesiu, prie kurių priskirti.

Reikale, bataliono vadas įsako padidinti kovojančių jėgas dalimis iš atsargos. Kovon einantiems jis savo įsakymu nurodo veiksmą ir vietą ar kryptį (§ 321).

Kuopos vadai vykdo bataliono vado įsakymus sulig kuopos mokslo dėsnų (§ 239—242).

§ 325. Jei viename kuopos bare susimaišo kelių kuopų žmonės, tai baro viršininku esti arba bataliono vado paskirtas viršininkas, arba vyriausias kuopų vadų. Tačiau, pirmai progai pasitaikius, žmonės skirstomi į savo dalis.

A t a k a.

§ 326. Prieš eisiant atakon, bataliono vadas nurodo kuopų vadams bendrą veikimą ir kryptį, kiekvienam gi skyrium jo ypatingą uždavinį.

Ataka gali būti daroma arba atskiriomis kuopomis, arba visu batalionu drauge su atsarga.

Jeį atakuoja atskiros kuopos, tai jos veikia taip, kaip pasakyta §§ 256—260. Vietoje likusios kuopos šaudymu padeda einančioms atakon.

Kad visu batalionu atakavus, bataliono vadas įsako atsargai kiek galint arčiau prie kovos li-

86 05

nės ateiti. Davus jam sutartinį ženklą arba kita kokia jo kamanda, kuopos puola atakon (§ 259).

Kulkosvydžiai eina drauge su kuopomis atakon ir visumet stengiasi užimti tokias vietas, iš kur jie gali priešui daugiausia nuostolių padaryti (§ 260).

Bataliono rinkimas.

§ 327 Batalionas renkamas § 311 taisyklėmis.

Pulkas, brigada ir divizė

Atsargos tvarka.

§ 328. Pulko atsargos tvarka sudaroma iš batalionų atsargos vorų; bataliono voros statoma viena ar keliomis linėmis. Terpekliai ir distancijos tarp jų nurodomi įsakyme. Tačiau jei nebuvo atskiro įsakymo, tai batalionai stoja vienon linėn; terpekliai tarp jų 20 žingsnių. Jei batalionai statomi voron, tai distancijos tarp jų irgi 20 žingsnių.

§ 329. Pulko vadas stoja ten, iš kur jam geriau atsargos tvarką valdyti.

Šalia jo stoja jo padėjėjas, pulko adjutantas ir pulko trimitinis.

Pastaba. Pulko bugninis stoja dešiniajame 1 kuopos bugninių sparne. Jis šaukiamas prie pulko vado tik jam įsakius.

Bataliono vadai ir kiti jo žmonės stoja taip, kaip nurodyta § 289.

Kulkosvydžio kamanda stoja 20 žingsnių už pulko ties jo viduriu, žygio tvarkoje, ištiestoje rikiuotėje; terpekliai tarp jų nedideli.

Muzikantai esti tarp 1 ir 2 bataliono. Jie lygiuojasi su užpakaliniais paskutinių kuopų būriais. Jie visumet rikiuojasi į 4 eiles; distancijos tarp eilių 1 žingsnis.

87

Raitieji siunčiamieji stoja po vieną prie batalionų vadų. Kiti visi stoja prie pulko vado arba ten, kur jis nurodys.

Šovinių vežimėliai susstatomi 10 žingsnių už kulkosvydžių kamandos, vienon ar į dvi eili, 6 žingsniai viena eilė už kitos. Terpekliai tarp vežimėlių vienodo didumo — 6 žingsniai.

§ 330. Pulkams įsakoma stoti vienas šalia kito, 40 žingsnių vienas nuo kito

§ 331. Kad pažymėti vietas, kur turi stovėti batalionai, gali būti statomi tiesiniai (§ 283).

Tiesiniai bėga į linę ir eina nuo jos, vyresniajam viršininkų įsakius ir bataliono vadų komanda: Tiesiniai į linę (Tiesiniai į vietas). Kad jie stotų sulig taisyklių — prižiūri pulko adjutantas, brigadoj gi vyresnysis adjutantų.

Pastaba. Tiesinius gali iš vietos vieton kilnoti tik vyresnysis viršininkų, tačiau jei kurio pulko vadų numanymu jo tiesiniai pastatyti netaisyklingai, tai jis gali savo pulką pastatyti ten, kur jo nuomone būtų geriau.

Atsargos tvarkos valdymas.

§ 332. Vyresnysis viršininkų valdo atsargos tvarka įsakydamas arba ruošiamomis komandomis. Ruošiamosios kamandos kartoja mos visų viršininkų ligi batalionų vadų. Batalionų vadai kamandoja vykdomąsias komandas. Kad batalionų vadai įstengtų sykiu vykdomąją kamandą išstarti, vyresnysis viršininkų duoda sutartinį ženklą kardu ar ranka.

Atsargos tvarkos judesiai.

§ 333. Kai bendras judesio tikslas visiems žinomas, tai atsargos tvarka gali judėti vyresniojo

8705

viršininko ruošiamomis kamandomis, tačiau prisilaikant virš minėtų taisyklių. Jei bendras judesio tikslas nežinomas, tai vyresnysis viršininkas įsako per adjutantus arba liepia visiems viršininkams susirinkti ir įsako jiems kas reikia.

Bataliono viršininkai patys įsako, kaip laikyti šautuvus.

§ 334. Kad išlaikyti kryptį, terpeklius ir distancijas, vyresnysis viršininkas paskiria krypties dalį ir nurodo jai kryptį.

§ 335. Atsargos tvarkos krypties atmaina daroma viršininko įsakymu, kaip vietoje, taip ir judesyje. Kryptis mainoma sulig krypties dalies.

Kovos tvarka.

§ 336. Pulko kovos tvarka sudaroma iš batalionų, paskirtų į kovos barus ir batalionų, paskirtų į pulko atsargą. Tačiau į kovos barus gali būti paskirti ir visi batalionai.

Batalionai, paskirti į kovos barus, sustatomi ta tvarka, kaip nurodyta bataliono mokyme (§ 312—316). Pulko atsargos batalionai (§ 328, 329) stoja batalionų atsargos tvarkoje arba kuopų rikiuotėje; tai paliekama atsargos viršininko nuožiūrai.

§ 337. Kad stojus kovos tvarkon, vyresnysis viršininkų, sužinojęs, kas reikia, apie priešą, vietą, pastatęs apsaugą ir suorganizavęs susižinojimą, įsako:

- a) praneša, kas žinoma apie priešą ir artimiausias kariuomenės dalis;
- b) bendrą veikimo tikslą;
- c) atskiras kiekvienai daliai uždutis;
- d) kovos barų vietas (atsiginant) arba jų kryptį (antpuolant);

- 88
- e) bendros atsargos vietą;
 - g) tvarstymo vietą;
 - i) vietą, kur bus viršininkas. Apskri-
tai duoda ir kitus reikalingus įsakymus ir nuro-
dymus.

§ 338. Viršininkai, gavę įsakymus, veda savo dalis į jiems pavestas vietas. Jie savo dalis veda tokioj tvarkoj, kokia jie skaitys patogiausia: atsargos ar žygio. Prisiartinant prie priešo dalys perrikuojamos kovos tvarkon (arba atsargos tvarkon, kurios paskirtos atsargon). Prieš stosiant kovos tvarkon, dalys daro taip, kaip nurodyta § 337 ir §§ 239—242, 318—320.

§ 339. Jei nėra laiko įsakyti dalims paeiliui, tai įsakoma tiesioginiai kuriai nors daliai. Tai daliai padedant kitos dalys stoja kovon (§ 337—338).

§ 340. Pulko kovos tvarkos judesiai ir veiksmai daromi bataliono taisyklėmis (§§ 322—326).

Viena dalis skiriama krypties dalimi.

§ 341. Pulkas renkamas iš kovos tvarkos atsargos tvarkon pulko vado įsakymu. Tame įsakyme nurodoma batalionų vadams, kuriuo reikalui renkamas pulkas, vietą, ir taip pat krypties batalionas, kurio tiesumu pulkas renkasi (§ 331).

Bataliono vadai elgiasi sulig bataliono mokymo (§ 327).

Parodos.

§ 342. Kuopa parodon rikiuojama ištiestoje rikiuotėje, būrių voroje arba tokioje rikiuotėje, kokia bus įsakyta.

§ 343. Ištiestoje rikiuotėje kuopos vadas atsistoja ties kuopos viduriu, būrio distancijos tolumoje. Visi kiti žmonės atsistoja taip,

8805
kaip nurodyta §§ 183—184. Tik bugniniai ir trimitiniai stoja dešiniajame kuopos sparne (§ 185).

Muzikantai statomi savo kairiuoju sparnu 4 žingsniai užpakalyje kairiojo bugninių sparno.

Būrių rikiuotėje visi žmonės atsistoja kaip ir ištiestoje rikiuotėje, tačiau pirmoji muzikantų eilė lygiuojasi su antrąja 2-ojo būrio eile.

§ 344 Kad vyresnį viršininką patikus, visa kuopos vyresnybė stovi vienoje eilėje pagal vyresnybės laipsnio iš diešinės kairėn. Jie stoja į dešinę nuo bugninių, lygiuodami su 2-ąja kuopos eile, bet neužstodami dešiniojo muzikantų sparno.

§ 345. Kad pasveikinus viršininką, kuopos vadas kamandoja: 1) **Ramiai!** 2) **P a g a r b a d e š i—n ė n!** (k a i—r ė n!)

Antrąja komanda visi kareiviai pasuka galvas į šalį, iš kur laukiamas viršininkas, karininkai gi prideda ranką prie kepurės.

§ 346. Kuopos vadas sukamandavęs prideda ranką prie kepurės, prieina prie viršininko už 2 žingsnių ir, pasakęs savo tarnybą ir pavardę, praneša: tokio pulko, tokia kuopa. Po tų žodžių paduoda viršininkui rikiuotės raštelį (priedas Nr. 1), pats gi stoja žingsnį į šalį, kad leidus viršininkui eiti. Paskui jis lydi viršininką, eidamas šalia jo iš kitos pusės nuo kuopos fronto.

Kuopos vadas, perėjęs ties visu frontu su viršininku ir gavęs iš jo įsakymus, kamandoja: **Laisvai!** Ta komanda visi pasuka galvas tiesiai, karininkai gi nuleidžia ranką.

§ 347. Batalionas rikiuojasi į atsargos vorą arba kaip bus įsakyta.

§ 348. Bataliono vadas atsistoja apie 30—40 žingsnių ties bataliono viduriu. Bataliono adjutantas stoja į dešinę nuo bugninių. Bataliono vado

padėjėjas atsistoja šalia adjutanto iš dešinės. Kuopos vadai stovi dešiniajame savo kuopų sparne.

Bataliono adjutantas ir bataliono vado padėjėjas atsistoja tačiau taip, kad neužstoti dešiniojo muzikantų sparno.

Bataliono bugniniai ir muzikantai atsistoja 1 kuopoje taip, kaip pasakyta § 243.

Siunčiamieji raiteliai rikiuojasi vienon eilėn 10 žingsnių už vidurinio bataliono terpeklio.

Kulkosvydžių komanda rikiuojama ištieston rikiuotėn, bet tankiniuose terpekliuose 10 žingsnių nuo kairiojo bataliono sparno. Ji lygiuojasi su priešakiniais pirmos eilės būriais.

§ 349. Kad patikus viršininką, visa vyresnybė atsistoja dešiniajame (kairiajame) bataliono sparne, 3 žingsniai dešinėn (kairėn) nuo bataliono vado padėjėjo.

§ 350. Batalionas viršininką patinka tuo pat būdu, kaip ir kuopa (§ 345). Kas ten kalbama apie kuopą ir jos vadą, čia liečiasi bataliono ir jo vado. Bataliono vadas, viršininką patikdamas, jam praneša: Tokio pulko tokiame batalione tiek ir tiek kuopų. Drauge su pranešimu paduoda rikiuotės raštelį.

Kuopos vadai ir kulkosvydžių komandos vadas, kai viršininkas pereis šalia jų, atsistoja 5 žingsnius ties savo dalių viduriu.

§ 351. Pulkas parodai rikiuojama atsargos tvarkon, tačiau su tam tikromis atmainomis, kaip tai bus nurodyta žemiau.

§ 352. Bataliono vyresnybė ~~stoj~~ ~~ten,~~ kaip tai § 348 nurodyta. Batalionų vadai atsistoja 2 žingsniu dešinėn nuo savo batalionų bugninių. Bataliono vadų užpakalyj stovi jų adjutantai.

Muzikantai atsistoja dešiniajame 1 bataliono sparne.

8955
Siunčiamieji raiteliai rikiuojasi 10 žingsnių už vidurinio pulko terpeklio.

Kulkosvydžių komanda stoja ištiesta rikiuote tankiniuose terpekliuose 10 žingsnių nuo kairiojo pulko sparno; ji lygiuojasi su priešakiniais 1 kuopos būriais.

Pulko vadas atsistoja 40—50 žingsnių ties pulko viduriu. Pulko adjutantas atsistoja dešinėn nuo 1 bataliono adjutanto. Užpakalyj pulko adjutanto stovi pulko trimitinis. Dešinėn nuo pulko adjutanto stovi pulko vado padėjėjas.

§ 353. Visa pulko vyresnybė (karininkai), kad viršininką patikus, stoja taip, kaip nurodyta § 344 ir 349.

§ 354. Jei viršininkas laukiamas iš kairės, tai visi stoja toje pačioje tvarkoje, tik kairiuose pulko ir batalionų sparnuose.

§ 355. Viršininką patinka ir jį sveikina tuo pat būdu, kaip ir per kuopos parodą; visa, kas ten pasakyta apie kuopos vadą, čia liečiasi pulko vado. Pulko vadas, viršininką patikdamas, praneša: Pirmame (antrame) pulke tiek batalionų.

Batalionų vadai, kai viršininkas juos pralenkia, išjoję atsistoja 10 žingsnių prieš savo batalionus.

Pastaba. Jei viršininkas įsako padaryti mokymą, tai kulkosvydžių kamandai, siunčiamiems raiteliams, muzikantams ir bugniniams įsakoma atsistoti taip, kaip jie stovi pulko atsargoje (§ 329).

Pasisveikinimas.

§ 356. Tarp kariškių turi būti mandagumas ir tinkamas vienas kito gerbimas. Kiekvienas kariškis visomet pirmutinis pagerbia savo vyresnįjį, stodamas prieš jį sulig § 16 reikalavimų

ir pridėdamas prie kepurės ranką. Kalbant su viršininku ar su juo besisveikinant žiūrėti tiesiai.

§ 357. Pasisveikinimui ar pagerbimui kariškis pridėda dešinį ištiestą delną prie kepurės nagelio dešiniojo galo. Visi pirštai, taigi ir didysis esti suglausti. Nagelis paliečiamas tik galutiniais pirštų narių galais. Delnas, besisveikinant, laikomas į veidą atsuktu ir vienoj linėje su ranka ligi alkunės. Alkunė pusiau atkišta nuo šono, petis žemyn palenkta 45°.

§ 358. Einant pagerbiama taip, kaip ir stovint, bet kairiąją ranką lengvai prispausti prie šono. Be to kariškiai pasuka vienas į kitą galvą.

Pagerbimui ranka pridėdama prie kepurės už 5 žingsnių nuo sveikinamojo ir nuleidžiama jam 2 žingsniu praėjus.

§ 359. Kareivis, laikantis šautuvą ant peties, žemėje ar pasikabinus ant peties, savo viršininkui pagerbti rankos prie nagelio nedėda, tik atsistoja sulig § 16 reikalavimų. Be to, laikantis šautuvą ant pečių pasikabinus, uždėda kairiosios rankos didįjį pirštą už diržo ties krutinės viduriu, kitus pirštus laikant laisvai sulenktus.

Laikant šautuvą pasikabinus už pečių viršininką pagerbia taip, kaip ir be šautuvo.

§ 360. Kariškis su kardu ar durtuvu prie šono, pridėdant ranką prie nagelio, kairiąją ranką lengvai prilaiko ginklą.

Kitos pagarbos ir pasisveikinimo taisyklės nurodytos šiame statute ir «kariškių santikių ir pareigų» statute §§, 3, 5, 6, 7 ir 8.

§ 361. Einant kamandai gatve, keliu ir t. t. kamandos viršininkas, savo tiesioginiam viršininkui pasveikinti, kamandoja:

Ramiai! Pagarba dešinėn (kairėn).

Pirma kamanda žmonės ima šautuvus pagal statuto reikalavimo ir nustoja rankomis mosikavę. Antra kamanda pasuka galvas viršininko pusėn.

9005

Viršininkui perėjus 4 žingsnius, žmonės vel pasuka galvas tiesiai, kamanda gi **laisvai** eina kaip pirmiau ėję.

Priedas Nr. 1.

Rikiuotės raštelis, kurį kuopos vadas viršininkui per parodą paduoda.

Rikiuotėje yra:

Balandžio 8 d. 1919 m.

Dalies pavadinimas	Karininkų	Karių	Muzikantų	Eilinių	Nerikiuotės	Iš viso kareivių	Iš viso gretų kuopoj
1 pėstininkų pulko .	2	16	3	120	1	140	45
3 kuopa							

Kuopos vadas
karininkas Jonaitis.

Pridedas Nr. 2.

Rikiuotės raštelis, kurį bataliono vadas per paroda viršininkui paduoda.

Rikiuotėje yra:

Gegužės m. 10 d. 1919 m.

Dalies pavadinimas	Kuopų skaičius	Vyr. kari-ninkų	J. karininkų	Karių	Muzikantų	Eilinių	Nerikiuotėj	Išviso kareivių	Išviso gretų kuopose
2 pėstininkų pulko									
3 batalionas	3	2	10	80	16	500	8	604	50

Bataliono vadas,
Karininkas Goštautas.

Šie rašteliai rašomi ant $\frac{1}{4}$ dalies lapo ir paduodami viršininkui per pusę sulenktais.

Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros Komisija:

Pirmininkas:

Karininkas Galvydis-Bykauckas.

Nariai:

Karininkas Gavelis.

Karininkas Tvaronavičius.

9105

T U R I N Y S.

	Pusl.
Del kariškių savarankumo	1
Rikiuotės ir jų valdymas §§ 1—14	2

D a l i s I.

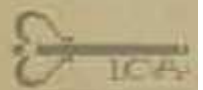
Pradžios mokslas.

Vieno mokymas §§ 15—66	6—15
Stovėjimas be šautuvo §§ 15—20. Sukiniai § 21. Judėsiai §§ 22—30. Stovėjimas su šautuvu §§ 31—33. Šaudymas § 34—38. Veiksmai šau- tuvu §§ 39—45. Sukiniai ir judėsiai su šau- tuvu §§ 46—50. Veiksmai su granatomis §§ 51—66.	
Eilės mokymas §§ 67—85	17—23
Eilės rikiavimas ir skaičiavimas § 67—71. Eilės lygiavimas §§ 72, 73. Sukiniai ir veiksmai šau- tuvu §§ 74—75. Retinimas, tankinimas ir rikia- vimas dvielėn §§ 76—80. Eilės judėsiai §§ 81—83. Krypties atmaina § 84. Šaudymas § 85.	
Skleistinės rikiuotės mokymas §§ 86—92.	23

D a l i s II.

Būrio mokymas.

Tankinė rikiuotė §§ 93—123	27—36
Būrio rikiavimas ir skaičiavimas §§ 93—100. Būrio lygiavimas ir sukiniai §§ 101—102. Gretų dv. ji- nimas ir rikiavimas §§ 103—105. Būrio retini- mas ir tankinimas § 106. Dvielės rikiuotės ri- kiavimas vienon eilėn ir iš vienos eilės dvielė- lėn § 107. Šautuvų sustatymas gulomis § 108. Ištistos būrio rikiuotės judėsiai ir krypties at- maina § 109. Voros rikiavimas perrikiavimas ir ištiesimas §§ 110—119. Voros judėsiai ir krypties atmaina §§ 120, 121. Šaudymas §§ 122, 123	

92

Skleistinė rikiuotė §§ 124—174 87—45
Bendri nurodymai §§ 124—126. Grandinės valdy-
mas §§ 127, 128. Viršininkų pareigos grandinėje §§ 129—132. Būrio skleidimas §§ 133—135. Šaudymas grandinėje §§ 136—139. Grandinės judesiai §§ 140—147. Krypties atmaina §§ 148, 149. Ataka ir durtuvų kova §§ 150—153. Grandinės surinkimas § 154. Būrio antpuolis §§ 155—174.

D a l i s I I I .

Kuopos mokymas.

Tankinė rikiuotė §§ 175—228. 48—60

Kuopos išskaičiavimas ir kariškių pareigos §§ 175—179. Kuopos rikiuotės §§ 180—198. Kuopos valdymas § 199. Kuopos lygiavimas §§ 200, 201. Judesiai, gretų dvejinimas ir rikiavimas, retinimas ir tankinimas, perrikiavimas vienon eilėn ir susatymas šautuvų gulomis § 202. Kuopos judesiai ir krypties atmaina §§ 203—207. Vorų rikiavimas iš ištiestos rikiuotės ir iš gretų §§ 208—212. Voros perrikiavimas §§ 213—215. Vorų tiesimas §§ 216—220. Kuopos rikiavimas būrių rikiuotėn ir kuopos rinkimas §§ 221—224. Šaudymas §§ 225—228.

Kovos tvarka kuopoje §§ 229—281. 61—72

Kovos tvarkos sąstata ir kariškių vietos §§ 229—235. Kovos tvarkos valdymas §§ 236—238. Kovos tvarkon stojimas §§ 239—242. Šaudymas §§ 243—245. Kovos tvarkos judesiai §§ 246—249. Grandinės stiprinimas §§ 250—253. Kovos tvarkos krypties atmaina §§ 254, 255. Ataka ir durtuvų kova §§ 256—260. Kuopos rinkimas § 261. Veiksmai naktį §§ 262—281.

D a l i s I V .

Bataliono mokymas.

Bataliono rikiuotės §§ 282—311 72—77

Bataliono išskaičiavimas §§ 282, 283. Bataliono rikiuotės ir žmonių vietos §§ 284—296: a) vo-

9205
ros §§ 285—292; b) kuopų rikiuotė §§ 293—296. Bataliono valdymas § 297. Judesiai ir bataliono krypties atmaina §§ 298—303. Bataliono vorų perrikiavimas §§ 304—307. Bataliono perrikiavimas į kuopų rikiuotę ir bataliono rinkimas §§ 308—311.

Bataliono kovos tvarka §§ 312—327 . . . 77—82
Kovos tvarkos sąstata ir žmonių vietos §§ 312—317. Kovos tvarkon stojimas §§ 318—320. Kovos tvarkymo valdymas § 321. Kovos tvarkos atmaina ir judesiai §§ 322—325. Ataka § 326. Bataliono rinkimas § 327.

D a l i s V.

Pulkas brigada ir divizė.

Atsargos tvarka §§ 328 - 331	82—83
Atsargos tvarkos valdymas § 332. Atsargos tvarkos judesiai §§ 333—335.	
Kovos tvarka §§ 336 - 341	84—85
Parodos §§ 342—355	85—88
Pasisveikinimas §§ 356—360	88—89
Priedas Nr. 1.	90
Priedas Nr. 2	91
